

An Bhruiséil, 13 Nollaig 2022
(OR. en)

16000/22

CULT 131	GENDER 204
SUSTDEV 218	ELARG 109
DEVGEN 235	IND 556
RELEX 1731	MI 936
AUDIO 138	RECH 660
EDUC 423	DIGIT 240
SOC 690	ENV 1302
EMPL 469	CLIMA 674
JAI 1674	AGRI 713
JUSTCIV 169	POLMIL 310
JEUN 187	PROCIV 154
CONSOM 337	COPS 612

NÓTA CLÚDAIGH

ó:	Ardrúnaí an Choimisiúin Eorpaigh, arna s(h)íniú ag Martine DEPREZ, Stiúrthóir
dáta a fuarthas:	9 Nollaig 2022
chuig:	Thérèse BLANCHET, Ardrúnaí Chomhairle an Aontais Eorpaigh
Uimh. an doic. ón gCoim.:	COM(2022) 709 final
Ábhar:	TUARASCÁIL ÓN gCOIMISIÚN CHUIG PARLAIMINT NA hEORPA, CHUIG AN gCOMHAIRLE, CHUIG COISTE EACNAMAÍOCH AGUS SÓISIALTA NA hEORPA AGUS CHUIG COISTE NA RÉIGIÚN maidir le gné chultúrtha na forbartha inbhuanaithe i ngníomhaíochtaí an Aontais

Gheobhaidh na toscaireachtaí i gceangal leis seo doiciméad COM(2022) 709 final.

Faoi iamh: COM(2022) 709 final

AN COIMISIÚN
EORPACH

An Bhruiséil, 9.12.2022
COM(2022) 709 final

**TUARASCÁIL ÓN gCOIMISIÚN CHUIG PARLAIMINT NA hEORPA, CHUIG AN
gCOMHAIRLE, CHUIG COISTE EACNAMAÍOCH AGUS SÓISIALTA NA hEORPA
AGUS CHUIG COISTE NA RÉIGIÚN**

maidir le gné chultúrtha na forbartha inbhuanaithe i ngníomhaíochtaí an Aontais

Ábhar

1. Comhthéacs.....	1
2. An t-idirghníomhú idir beartais chultúrtha agus forbairt inbhuanaithe a neartú.....	2
3. Cultúr agus na SDGanna i mbeartais agus i gclár an Aontais.....	4
A. Beartas cultúir	4
B. An beartas réigiúnach agus uirbeach.....	10
C. Gnóthaí baile agus an tslándáil inmheánach	13
D. Fostaíocht, gnóthaí sóisialta agus cuimsiú	14
E. Ceartas, cearta tomhaltóirí agus comhionannas inscne	15
F. An Bauhaus Eorpach Nua agus a ghné chothrománach maidir le hinbhuanaitheacht atá tiomanta ag an gcultúr	16
G. Comhpháirtíocht idirnáisiúnta an Aontais agus beartas forbartha	18
H. Beartas comharsanachta agus méadaithe	19
I. Oideachas agus beartais don óige	20
J. Margadh aonair agus beartais thionsclaíocha.....	22
K. Taighde agus nuálaíocht.....	23
L. An geilleagar digiteach agus an tsochaí dhigiteach.....	25
M. Gníomhú ar son na haeráide agus beartas comhshaoil.....	26
N. Comhbheartas Talmhaíochta.....	29
O. An tionscal cosanta agus beartais spáis.....	30
P. An Sásra Aontais um Chosaint Shibhialta.....	31
4. Conclúidí: an bealach chun cinn	32

1. COMHTHÉACS

Tá Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe (SDGanna) idirnasctha le roinnt réimsí beartais. Tá an Coimisiún lán- tiomanta na gnéithe éagsúla d'fhorbairt inbhuanaithe a bhaint amach¹. Maidir le ról an chultúir, chuir an Coimisiún gné chultúrtha na forbartha inbhuanaithe i dtábhacht sa Chlár Oibre Eorpach Nua le haghaidh an Chultúir 2018² agus gheall sé úsáid a bhaint as chun Clár Oibre na Náisiún Aontaithe 2030 don Fhorbairt Inbhuanaithe³ a chur chun feidhme.

Ina rún maidir le gné chultúrtha na forbartha inbhuanaithe⁴ mí na Nollag 2019, deimhnigh an Chomhairle gealltanais na mBallstát maidir le hinbhuanaitheacht chomh maith le cur chun feidhme go hiomlán agus go gasta Clár Oibre na Náisiún Aontaithe 2030. Rinneadh leasú ar Phlean Oibre na Comhairle maidir le

¹ Doiciméad inmheánach oibre de chuid an Choimisiúin (2020), *Spriocanna forbartha inbhuanaithe na Náisiún Aontaithe a bhaint amach – cur chuige cuimsitheach*.

² [COM/2018/267 final](#)

³ <https://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/>

⁴ IO C 410, 6 Nollaig 2019.

Cultúr 2019-2022⁵ i mí na Bealtaine 2020 chun ‘An cultúr mar rud a spreagann an fhorbairt inbhuanaithe’ a chur leis mar phointe tosaíochta breise. Faoin bpointe tosaíochta seo, déantar foráil sa phlean do dhá ghníomhaíocht chomhfhreagracha: (i) Modh Oscailte Comhordúcháin (MOC) a chruthú atá comhdhéanta de ghrúpa saineolaithe ó na Ballstáit a dhíríonn ar an ngné chultúrtha den fhorbairt inbhuanaithe a bunaíodh in 2021, a sholáthraigh a thuarascáil i mí Mheán Fómhair 2022⁶; agus (ii) cuireadh a thabhairt don Choimisiún plean ghníomhaíochta maidir leis an ngné chultúrtha den fhorbairt inbhuanaithe a chur i láthair.

Is tuarascáil í seo i bhfreagairt an Choimisiúin ar an gcuireadh. Tugtar tacaíocht leis sin do **chur chuige bheartas an Aontais ar an ngné chultúrtha den fhorbairt inbhuanaithe a chuireann le nasc níos láidre agus níos comhsheasmhaí idir beartais chultúrtha agus cur chun feidhme SDGanna ar fud tionscnaimh an Aontais, clár agus gníomhaíochtaí agus ar fud earnálacha éagsúla.**

Soláthraítear forbhreathnú leis an tuarascáil ar bheartais agus ar chlár an Aontais lena neartaítear an t-idirghníomhú idir cultúr agus forbairt inbhuanaithe agus lena saináithnítear gníomhaíochtaí a dhéanann an Coimisiún nó atá pleanáilte le déanamh aige, chun cultúr a spreagadh mar spreagthóir nó cumasóir de Chlár Oibre na Náisiún Aontaithe 2030. Cuirtear san áireamh leis an tuarascáil tionscnaimh straitéiseacha trasnaí amhail misean de chuid Fís Eorpach ar aeráidneodrach agus cathracha cliste⁷ nó Bauhaus Eorpach Nua⁸ a théann trí roinnt réimsí beartais agus cláir.

Tá éileamh méadaithe ann chun cultúr a aithint go hiomlán agus go héifeachtach mar phríomhearnáil a chuireann leis na SDGanna agus le téarnamh inbhuanaithe na hEorpa i ndiaidh ghéarchéim COVID- 19. Deimhnítear le próiseas comhthreomhar ghrúpa MOC, ina bhfuil dlúthchomhar le EOECA agus gníomhaithe idirnáisiúnta⁹, an gá le comhar éifeachtach a mhéadú i measc údarais agus córais náisiúnta, an Aontais agus de chuid NA.

Leis an díospóireacht agus leis na torthaí ó MONDIACULT 2022¹⁰ – comhdháil de chuid UNESCO ar bheartais chultúrtha agus forbairt inbhuanaithe a reáchtáladh i Meicsiceo ón 28-30 Meán Fómhair 2022 – spreagadh tuilleadh agus cuireadh le díospóireachtaí ar thodhchaí na SDGanna agus cruthaíodh tuilleadh móimintim le haghaidh machnaimh ar ról níos mó a thabhairt do chultúr i straitéisí forbartha inbhuanaithe. Leis an tuarascáil seo cuirtear leis an bpróiseas machnaimh agus cuirtear le huaillmhianta na comhdhála Dearbhú le haghaidh Cultúir.

2. AN TIDIRGHNÍOMHÚ IDIR BEARTAIS CHULTÚRTHA AGUS FORBAIRT INBHUANAITHE A NEARTÚ

Áirítear sainghné chultúrtha leis na gníomhaíochtaí straitéiseacha is tábhachtaí de chuid an Aontais chun SDGanna a bhaint amach, d’ainneoin an easpa tagairte sonraí don chultúr. Mar shampla, **beartais an- chlaohlaitheach an Aontais agus príomhstraitéisí amhail an Comhaontú Glas don Eoraip agus an cur chuige uileghabhálach chun an Eoraip a oiriúnú don ré dhigiteach, mar a chuirtear i láthair**

⁵ [Conclúidí ón gComhairle lena leasaítear an Plean Oibre don Chultúr \(2019-2022\)](#)

⁶ Tuarascáil MOC *Amanna stoirmeacha: An dúlra agus daoine – misneach cultúrtha don athrú*: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/0380f31c-37c9-11ed-9c68-01aa75ed71a1/language-en>

⁷ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/eu-missions-horizon-europe/climate-neutral-and-smart-cities_en

⁸ Is tionscnamh cruthaitheach, rannpháirtíoch agus trasdisciplíneach é Bauhaus Eorpach Nua a nascann [an Comhaontú Glas don Eoraip](#) lenár spásanna cónaithe agus lenár dtaithí: https://new-european-bauhaus.europa.eu/index_en

⁹ Dearbháíodh 2021 Bliain Idirnáisiúnta an Gheilleagair Chruthaithigh don Fhorbairt Inbhuanaithe.

¹⁰ <https://www.unesco.org/en/mondiaucult2022>

sa chairt thíos, tá siad ag brath go mór ar ranníocaíocht láidir ó earnálacha an chultúir agus na cruthaitheacha (CCS) agus ar a n-éagsúlacht ar leibhéil áitiúla, réigiúnacha agus náisiúnta. Is é is aidhm don tuarascáil seo an tuiscint sin a dhéanamh inláimhsithe.

Thairis sin, mar a cuireadh i dtábhacht leis na moltaí ó Ghrúpa MOC maidir leis an ngné chultúrtha den fhorbairt inbhuanaithe agus ó Ghrúpa MOC maidir le hathléimneacht na hoidhreachtachta cultúrtha ar athrú aeráide¹¹, **ba cheart úsáid a bhaint as an gcultúr agus as beartais chultúrtha ar bhealach níos córasaí chun aghaidh a thabhairt ar saincheisteanna móra an lae inniu a bhaineann leis an athrú aeráide** agus spriocanna an Chomhaontaithe Ghlais don Eoraip. Mar shampla, cuirtear rannpháirtíocht saoránach, cuimsiú sóisialta agus nuálaíocht shóisialta chun cinn leis an sprioc maidir le haeráidneodracht, de chuid Fís Eorpach ar aeráidneodracht agus cathracha cliste.

Chuir na hidirphléití ullmhúcháin roimh MONDIACULT, a eagraíodh i gcúig réimse téamacha¹², go mór freisin chun tuiscint níos fearr a fháil ar **an sainghné trasnaí cultúrtha den fhorbairt inbhuanaithe agus ar an ngá le cur chuige straitéiseach ar an gcultúr agus ar an bhforbairt inbhuanaithe don todhchaí**. Athdhearbhaíonn an gealltanús seo i ndearbhú críochnaitheach de chuid MONDIACULT. Iarrtar ann tuilleadh gníomhaíochta a dhéanamh chun creataí um beartas poiblí a neartú trí chultúr a dhaingniú níos lárnaí i straitéisí forbartha inbhuanaithe ar leibhéal domhanda ar fud na ngnéithe SDGanna ar fad **d'fhorbairt shóisialta, eacnamaíoch agus chomhshaoil**. Mar an gcéanna, rinne grúpa MOC meas ar an ngné chultúrtha de na trí ghné seo agus molann sé go láidir an téama uileghabhálach de **ghaolmhaireacht idir daoine agus an nádúr a athchothú le linn úsáid a bhaint as cumhacht an chultúir rud nach mbaintear dóthain úsáide as**¹³.

¹¹ Tuarascáil MOC *Athléimneacht na hoidhreachtachta cultúrtha a neartú ar mhaithe leis an athrú aeráide*:

<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/4bfcf605-2741-11ed-8fa0-01aa75ed71a1/language-en>

¹² Infheistíocht a dhéanamh ar chultúr agus ar chruthaitheacht le haghaidh chruthú fostaíochta agus forbartha socheacnamaíche; An éagsúlacht chultúrtha a chaomhnú i dtimpeallacht dhigiteach agus stádas na n-ealaíontóirí a chur chun cinn; An éagsúlacht chultúrtha a choimirciú agus a chur chun cinn; oidhreacht maidir le cuimsiú sóisialta, idirphlé agus síocháin; Sineirgí idir an cultúr agus an t-oidreachas a neartú le haghaidh forbairt agus inbhuanaitheacht atá daonlárnach; Comhpháirtíocht réigiúnach agus domhanda le haghaidh cultúir agus forbairt inbhuanaithe.

¹³ De réir Eurostat, is ionann an luach cláraithe d'onnmhairí agus allmhairí earraí cultúrtha agus 1 % de luach iomlán onnmhairí (lasmuigh den Aontas) agus allmhairí an Aontais in earraí san iomlán. I ndearbhthearmaí, in 2020, b'ionann onnmhairí earraí cultúrtha lasmuigh den Aontas agus EUR 17.5 billiún, agus b'ionann allmhairí d'earraí den sórt sin chuig an Aontas agus EUR 16 billiún. Áirítear le Staidreamh an Aontais ar ioncam agus dálaí maireachtála (EU-SILC) sonraí ar rannpháirtíocht sóisialta agus cultúir a bheidh ar fáil ón dara leath de 2023. Bhailigh Eurostat staitisticí a bhaineann le hearnáil an chultúir i roinn thiomnaithe ar a suíomh gréasáin (forbhreathnú - Cultúr).

*Forbhreathnú ar chur chuige an Choimisiúin maidir le SDGanna a chur chun feidhme*¹⁴

3. CULTÚR AGUS NA SDGANNA I mBEARTAIS AGUS I gCLÁIR AN AONTAIS

Tá an ghné chultúrtha den fhorbairt inbhuanaithe á cur chun cinn faoi raon beartas agus clár de chuid an Aontais. Le haghaidh gach beartas de chuid an Aontais, déantar cur síos sa roinn seo ar an gcreat beartais ábhartha agus ar na príomhthosaíochtaí chomh maith leis na tionscnaimh nó na gníomhaíochtaí straitéiseacha. Is é is aidhm tacaíocht a thabhairt d'athruithe ar an tsochaí agus éifeachtaí na n-aistrithe chuig geilleagar glas agus digiteach a mhaolú.

A. Beartas cultúir

Creat beartais agus príomhthosaíochtaí

Rannchuidíonn gníomhaíochtaí de chuid an Aontais i réimse an chultúir go díreach le gach gné de na SDGanna i gcomhréir le treoraíocht straitéiseach de phríomhthosaíochtaí an chreata:

- an **Clár Oibre Eorpach Nua le haghaidh an Chultúir**;
- an **Creat Gníomhaíochta Eorpach maidir leis an Oidhreacht Chultúrtha**¹⁵;
- na **cláir oibre ilbhliantúla le haghaidh cultúir** nó, le haghaidh gníomhaíochtaí seachtracha, teachtaireacht chomhpháirteach 2016 *I dtreo straitéis de chuid an Aontais Eorpaigh i leith caidreamh cultúrtha idirnáisiúnta*¹⁶ agus *Conclúidí ón gComhairle maidir le straitéis an Aontais Eorpaigh i leith caidreamh cultúrtha idirnáisiúnta agus i leith creat do ghníomhaíocht*¹⁷ ó 2019.

Díríonn gníomhaíocht beartais agus comhar de chuid an Aontais sa réimse seo ar leas a bhaint as cumhacht an chultúir agus na héagsúlachta cultúrtha le haghaidh comhtháthú sóisialta agus folláine trí:

¹⁴ Doiciméad inmheánach oibre de chuid an Choimisiúin (2020), *Spriocanna forbartha inbhuanaithe na Náisiúin Aontaithe a bhaint amach – cur chuige cuimsitheach*.

¹⁵ Creat Gníomhaíochta Eorpach maidir leis an Oidhreacht Chultúrtha: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/5a9c3144-80f1-11e9-9f05-01aa75ed71a1>

¹⁶ JOIN/2016/029 final: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=JOIN%3A2016%3A29%3AFIN>

¹⁷ IO 2019/C 192/04

- rannpháirtíocht cultúrtha, soghluaisteacht ealaíontóirí agus cosaint na hoidhreacht cultúrtha a chur chun cinn;
- bhorradh a chur faoi phoist agus fás in earnálacha an chultúir agus na cruthaitheacha trí na healaíona agus cultúr san oideachas, scileanna agus an nuálaíocht sa chultúr a chur chun cinn;
- chaidreamh cultúrtha idirnáisiúnta a neartú trí chultúr chun forbairt inbhuanaithe agus an síocháin a chur chun cinn.

Cuirtear i dtábhacht freisin le doiciméid teoracha an Aontais maidir le beartas cultúir an gá le luach intreach an chultúir agus léirithe ealaíne a chaomhnú agus a chur chun cinn. Is féidir creat straitéiseach le haghaidh comhar an Aontais agus ceapadh beartas maidir le cultúir a fheabhsú fós, áfach, (mar a luaitear i dtuarascáil an Choimisiúin ar an bPlean Oibre don Chultúr 2019-2022¹⁸) agus an ghné chultúrtha den fhorbairt inbhuanaithe a chur i dtábhacht.

Ar thaobh an mhaoinithe de, **an clár Eoraip na Cruthaitheachta**¹⁹ 2021-2027, an t-aon chlár de chuid an Aontais a dhíríonn ar earnálacha an chultúir agus na cruthaitheacha, tacaíonn sé le gealltanais an Aontais i dtreo SDGanna na NA, go háirithe maidir lena ngné chultúrtha, faoi thrí snáithe an chláir. Le hEoraip na Cruthaitheachta, infheistítear i ngníomhaíochtaí a atreíonn an éagsúlacht chultúrtha agus tugtar freagra leis ar riachtanais earnálacha an chultúir agus na cruthaitheacha. **Glasú agus cuimsitheacht, is tosaíochtaí cothrománacha den chlár ar fad iad**, agus tá machnamh leanúnach ar siúl maidir le tuilleadh glasaíthe a dhéanamh i gclár Eoraip na Cruthaitheachta. Cuidíonn Eoraip na Cruthaitheachta an Comhaontú Glas a dhéanamh inláimhsithe trí tacaíocht a thabhairt do thionscadail cultúrtha a dhíríonn ar an inbhuanaitheacht agus ar ghnéithe comhshaoil go straitéiseach agus sa ECC.

Cumhdaítear le *snáithe cultúrtha* an chlár tionscadail ECC amhail iad siúd a chuireann chun cinn comhar trasteorann, ardáin, líonraí agus aistriúcháin liteartha. Áirítear leis sin sásraí a áiríthíonn go gcuirtear an éagsúlacht, an chuimsitheacht agus an comhionannas ar fáil do chách agus go ngníomhaítear ar son na haeráide le ECC. Cuimsítear le glaonna faoin gclár 2021-2027 a thacaíonn le líonraí Eorpacha agus le tionscadail an chomhair, tosaíocht shonrach ar **rannchuidiú na dtionscadal i leith an chlár oibre inbhuanaitheachta**. Réitigh an clár roimhe sin (2014-2020) an bealach chun an gnáthphobal agus cleachtas inbhuanaithe a chur chun cinn faoin *snáithe cultúrtha*²⁰. Thacaigh sé le líon mór tionscadal ar chomhionannas inscne, inbhuanaitheacht agus digitiú²¹. Chuidigh na tionscadail sin an tionchar comhshaoil atá ag gníomhaíochtaí na n-earnálacha a mhaolú, comhshaoil uirbeach agus tuaithe atá inbhuanaithe a chur chun cinn, físeanna nua don todhchaí a fhorbairt agus feasacht a ardú. Tugann siad aghaidh ar shaincheisteanna domhanda ar an leibhéal áitiúil nó réigiúnach lena n-áirítear i measc nithe eile: sláinte agus dea- bhail²², comhionannas inscne²³, múnlaí maidir le táirgeadh agus tomhaltas (bia)²⁴,

¹⁸ [COM/2022/317 final](#)

¹⁹ [Eoraip na Cruthaitheachta](#)

²⁰ Tá go leor samplaí maithe de ghníomhaíochtaí atá dírithe ar an inbhuanaitheacht arna gcistiú faoi Eoraip na Cruthaitheachta. Mar shampla, d'fhorbair an líonra Culture Action Europe 'Cultúr i gCathracha Inbhuanaithe'. An clár 'Ag foghlaim le clár Gníomhaíochtaí Culture 21', i gcomhpháirtíocht leis an eagraíocht idirnáisiúnta United Cities and Local Governments. Is é is aidhm don chlár seo deiseanna a thabhairt do chathracha a bheith rannpháirteach i bpróiseas foghlama ionas gur féidir leo beartais chultúrtha a mheas, a dhearadh agus chur i bhfeidhm a chuireann leis an bhforbairt inbhuanaithe áitiúil.

²¹ Chun tuilleadh sonraí a fháil féach an bróisiúr atá ar fáil ag: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/aebc62b7-8fa5-11ec-8c40-01aa75ed71a1/language-en>

²² Ba é ab aidhm don tionscadal 'Birth cultures', mar shampla, eolas agus nósanna traidisiúnta a bhaineann leis an mbreith agus leis an máithreachas a chaomhnú agus a tharchur mar chuid d'oidhreacht chultúrtha dholáimhsithe na hEorpa. Léirigh sé an chaoi gur féidir le héifeacht ghiarála a bheith ag rannpháirtíocht saoránach i saincheisteanna a bhaineann le sláinte phoiblí.

Truailliú uisce²⁵, tithíocht atá inbhuanaithe²⁶, chomh maith le neamh- chomhionannas idir limistéir uirbeacha agus thuaithe a laghdú²⁷.

I *snáithe cultúrtha* an chlár reatha, cuireadh cur chuige earnálach nua leis chun **inbhuanaitheacht earnálacha sonracha a neartú** (an oidhreacht chultúrtha, an ailtireacht, an ceol, earnáil na leabhar, an dearadh, an faisean agus an turasóireacht chultúrtha) agus chun cuidiú leo a bheith níos glaise, níos athléimní agus níos ionchuimsithí. Tacaíonn an tsnáithe seo le tionscnamh de chuid **Príomhchathracha Cultúir na hEorpa**, arb é is aidhm dó éagsúlacht na gcultúr san Eoraip a chur chun cinn, na heilimintí i gcoiteann atá eatarthu a chur i dtábhacht agus an chaoi go gcuireann an cultúr le forbairt fadtéarmach de chathracha a léiriú. Cuireann cathracha, a bhfuil an teideal sin acu, a tionscadal lena straitéis fhoriomlán agus níos minice anois tá sé de nós ag cathracha tosca inbhuanaithe mar chuid dá n-iarrachtaí, amhail cleachtais chultúrtha níos glaise a chur chun cinn.

Ar an taobh seachtrach, tugann an **tArdán Caidrimh Cultúrtha** tacaíocht do chomhar idir earnálacha an chultúir agus na cruthaitheachta Eorpacha agus domhanda trí inniúlachtaí thoscaireachtaí an Aontais ar fud an domhain (SDG 17 Comhpháirtíocht le haghaidh na spriocanna) chun dul i mbun plé le hoibreoirí cultúrtha agus aghaidh a thabhairt ar phríomhdhúshláin tríd an gcultúr (SDG 8 Obair chuibhiúil agus fás eacnamaíoch agus SDG 11 Cathracha agus pobail inbhuanaithe). Eagraíonn an t-ardán clár um Chaidrimh Chultúrtha Dhomhanda bliantúla, rud a thugann le chéile 40 ceannaire cultúrtha óga as gach cearn den domhan (SDG 10 Neamh- chomhionannas laghdaithe agus SDG 5 Comhionannas Inscne).

I réimse na **Meán agus Closamhairc** 2021-2027, tugadh isteach le clár Eoraip na Cruthaitheachta dhá thosaíocht chothrománacha: an tionscal closamhairc agus an éagsúlacht agus an cuimsiú le haghaidh an tionscal closamhairc a ghlású. Tugadh isteach an glású agus an éagsúlacht sa ghlaio ar thograí de na scéimeanna ar fad faoin snáithe *MEDIA* Eoraip na Cruthaitheachta. Ní mór do hiarratasóirí straitéis a chur i láthair faoi na cleachtais um ghlaio a dhéanann siad agus straitéis chun an éagsúlacht agus an cuimsiú a chur chun cinn ina ngníomhaíochtaí. Déantar meastóireacht ar na straitéisí seo mar chuid de na critéir dhámhachtana. Leis na tionscadail a roghnaíodh faoi na cláir oibre 2021 agus 2022, cuireadh tascáir ar fáil maidir leis an gcaoi a bhfuil comhlachtaí agus eagraíochtaí closamhairc ag láimhseáil na dtosaíochtaí

²³ Oibríonn go leor tionscadail chistithe, amhail ‘Keychange’, i dtreo athstruchtúru a dhéanamh ar earnáil an chultúir chun comhionannas inscne, pá comhionann, coinníollacha oibre comhionanna agus infheictheacht le haghaidh gairmithe bainneannacha san earnáil a bhaint amach.

²⁴ I dTionscadail amhail ‘Creative food Cycles’, ‘The Table and the territory’ agus ‘The Mediterranean garden’ rinneadh fiosrú agus tástáil ar mhúnla nua i leith táirgeadh bia, dáileadh bia agus tomhaltas bia, ag déanamh iniúchadh ar roghanna malartacha maidir leis an ngnáthshlabhra táirgeachta um bhia. Ar an dóigh sin, ardaítear feasacht ar chailliúint na bithéagsúlachta.

²⁵ Ba é ab aidhm don tionscadal ‘Universal Sea – Pure or plastic’ na deiseanna maidir le healaíon agus fiontraíocht teacht le chéile a léiriú agus réitigh chruthaitheacha ar fhadhb an phlaistigh sna farraigí agus sna haigéin a chur chun cinn.

²⁶ Oibríonn líonra Chomhairle Ailtirí na hEorpa i dtreo tithíocht atá inacmhainne agus d’ardchaighdeán a bhaint amach ar leibhéal na hEorpa. A bhuí lena hinniúlacht stocaireacht a dhéanamh, raon geografach agus obair bheartais leathan, cuidítear leis an líonra leas an phobail agus cáilíocht saoil a chur chun cinn agus cuirtear leis daoine agus an nádúr i gcroílár forbairtí tithíochta agus uirbeacha ar leibhéal na hEorpa agus ar an leibhéal náisiúnta.

²⁷ In Smoties – *Creative works with small and remote places* [Smoties – Saothair chruthaitheacha le háiteanna beaga agus iarghúlta], baintear úsáid as modheolaíochtaí atá bunaithe ar an smaointeoireacht deartha chun áiteanna Eorpacha iargúlta a athrú ó bhonn ina spásanna a bhfuil sé níos éasca maireachtáil iontu trí ról a thabhairt d’áitritheoirí áitiúla i bhforbairt na ngníomhaíochtaí cultúrtha agus cruthaitheachta. Neartaíonn *Cultures for resilience* [Cultúir ar son na hathléimneachta] gníomhaíochtaí réimse leathan gníomhairí (saoránaigh, údaráis riaracháin, comhlachais áitiúla) a oibríonn ar shaincheisteanna maidir leis an athléimneacht chomhshaoil agus uirbeach.

beartais seo. Is fiú a lua, i measc na dtionscadal a roghnaíodh, ‘TheGreenShot’, an chéad réiteach digiteach ag a bhfuil comhéadan fíor- ama do choimisiúin scannáin chun nascadh leis na léirithe atá ag obair ina réigiún nó cathair agus an Chairt Ghlas d’Fhéilte, lenar tacaíodh i gcomhthéacs an glao ar líonra féile 2022 agus lenar cuireadh tús leis an líonra féile ‘Moving Images Open Border’. Is ionstraim í an Chairt lena ndéantar lorg CO2 féilte a ríomh, agus is é is cuspóir leis feachtas a mhúscailt ar thaobh amháin agus spriocanna coiteanna a ligean síos le haghaidh inbhuanaitheachta.

Thairis sin, tacaíonn *clár na sraithe trasearnálaigh* le comhar beartais trasnáisiúnta agus cuireann sé leis an **tionscnamh Bauhaus Eorpach Nua** a chur chun feidhme chun an ghné ghlas den chlár a chur chun cinn.

Cuirfidh treoirhionscadal nua de chuid Pharlaimint na hEorpa maidir le **Mol Oidhreacht Eorpach** freisin leis an aistriú glas agus leis an gcomhrac in aghaidh an athraithe aeráide agus díghrádaithe comhshaoil²⁸.

Gníomhaíocht straitéiseach nó príomhshamplaí

- Obair faoi stiúir an Choimisiúin ar stádas agus **dálaí oibre ealaíontóirí agus gairmithe cultúir agus cruthaitheacha** (Staidéar de chuid an Aontais, Guthanna an Chultúir idirphlé & tuarascáil, an tuarascáil agus na moltaí atá le teacht in 2023 ó shainghrúpa an Bhallstáit MOC) arb é is aidhm dóibh aghaidh a thabhairt ar shaincheistanna idir stádas na n-ealaíontóirí, cothromas agus tacaíocht phoiblí, chomh maith leis an gcomhshaoil rialála agus slándáil shóisialta, agus topaicí amhail forbairt scileanna agus saoirse an léirithe ealaíonta.
- Bearta faoin **athrú aeráide agus faoin oidhreacht chultúrtha**. D’eagraigh an Coimisiún obair sainghrúpa Ballstát maidir le [hAthléimneacht na hOidhreacht Chultúrtha a Neartú i ndáil leis an Athrú Aeráide](#). Eisíodh tuarascáil an grúpa i Mí Mheán Fómhair 2022. Aithnítear leis an tuarascáil dea- chleachtais agus bearta nuálacha chun oidhreacht chultúrtha a chosaint, atá inlámhsithe agus doláimhsithe, i ndáil leis an athrú aeráide. Áirítear leis sin moltaí ar an méid is féidir leis an oidhreacht chultúrtha a dhéanamh chun an t-athrú aeráide a mhaolú agus a chomhrac i gcomhréir le spriocanna an Chomhaontaithe Ghlais. Sheol an Coimisiún **staidéar ar ghlasú cláir Eoraip na Cruthaitheachta**. Is é is aidhm dó scrúdú a dhéanamh ar an gcaoi is féidir bearta comhshaoil, inbhuanaithe agus comhréireacha a thabhairt isteach sa chlár chun cur lena rannchuidiú maidir le gníomhú ar son na haeráide agus bithéagsúlachta cothrománacha.
- Gníomhaíochtaí chun aghaidh a thabhairt ar **éifeachtaí an chlaohlaithe dhigitigh ar an éagsúlacht chultúrtha agus ealaíonta**, is é sin, samhlacha gnó, caidreamh le lucht féachana / éisteachta agus an t-athrú ar mhodhanna bunsmaoinimh, táirgthe agus tomhaltais. Ag deireadh 2021, thosaigh an Coimisiún ag obair le saineolaí chun féachaint ar an bhféidearthacht maidir le treoirlínte deonacha i ndáil le sonraí faoi **lucht féachana digiteacha** a bhailiú agus a bhainistiú, agus béim speisialta é leagan ar thaibhealaíon agus ar oidhreacht chultúrtha. Sa tuarascáil ‘(Re)-Engaging digital audiences – Improving Audience Data’ ó mhí an Mheithimh 2022²⁹ breithnítear na ceachtanna a foghlaimíodh ó na cleachtais a bhaineann COVID- 19. Ina theannta sin, i gcomhthéacs an tSainghrúpa um Oidhreacht Chultúrtha³⁰, rinneadh plé ar **dhigitiú agus oidhreacht chultúrtha**, ag díriú ar an bhfoghlaim dhigiteach ó COVID- 19. Chuaigh sé i ngleic leis an taithí um fhothú acmhainneachta

²⁸ Áirítear an tsaíocht a leanas i seoladh an glao ar thograí faoin treoirhionscadal: cur leis an aistriú glas agus leis an gcomhrac in aghaidh an athraithe aeráide agus díghrádaithe comhshaoil: <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/topic-details/pppa-cult-2022-euheritagehub;callCode=null;freeTextSearchKeyword=;matchWholeText=true;typeCodes=1>

²⁹ <https://voicesofculture.eu/2022/06/02/brainstorming-report-re-engaging-digital-audiences-challenges-and-opportunities/>

³⁰ [Sainghrúpa i dtaca leis an oidhreacht chultúrtha | An Chultúr agus an Chruthaitheacht \(europa.eu\)](#)

chun taispeántais, cláir oideachais agus déantáin a bhogadh ar líne, agus an deacracht maidir le tuirse chultúrtha ar líne teacht ar lucht féachana.

- Is sampla eile é tionscnamh an Choimisiúin **Bain ceol as an Eoraip** (MME) a thacaíonn leis na gnéithe sóisialta agus eacnamaíocha den fhorbairt inbhuanaithe. Tá sé d'aidhm ag MME na sócmhainní is fearr in earnáil an cheoil a neartú: an chruthaitheacht, an éagsúlacht agus an iomaíochas. Is iad na cuspóirí sonracha atá ag an tionscnamh, an chruthaitheacht agus an nuálaíocht a chur chun cinn, éagsúlacht cheol na hEorpa a chosaint agus a leathnú, cuidiú leis an earnáil dul in oiriúint don digitiú agus tacú lena hinbhuaíneacht, go háirithe i ndiaidh ghéarchéim COVID- 19. Faoi MME, bhí an Coimisiún ag obair i dtreo cur chuige lánpháirtithe a chumhdaíonn maoiniú spriocdhírith an Aontais (faoi Eoraip na Cruthaitheachta agus níos faide i gcéin), tacaíocht beartais, reachtaíocht agus idirphlé ar riachtanas agus dúshlán earnáil cheol na hEorpa. Dhírigh roinnt glaonna le déanaí ar ghníomhaíochtaí a bhaineann leis an inbhuanaitheacht. Ó 2023 amach, cuirfidh MME dáileadh inbhuanaithe an cheoil chun cinn.
- Airítear le samplaí earnáil- shonracha eile an tionscnamh **Sustainable Theatres Alliance for Green Environmental Shift** (STAGES – Sustainable Theatre Alliance) [Comhghuaillíocht na nAmharclann Inbhuanaithe ar son Aistriú Glas Comhshaoil (STAGES – Comhghuaillíocht na nAmharclann Inbhuanaithe) agus **European Theatre Convention Network** [Líonra Coinbhinsiúin Amharclann Eorpach], arb é is aidhm dóibh tionchar struchtúrach a bheith acu ar an earnáil agus a slabhra luacha a ghlású.
- **Scéim saincheaptha d'ealaíontóirí agus gairmithe chun a soghluaisteacht thrasteorann a éascú – An Cultúr - An Eoraip á Bogadh Chun Cinn**³¹. Scéim ina mbronntar deontais shoghluaisteachta do thionscadal daoine aonair atá dírithe ar chomhar idirnáisiúnta, forbairt ghairmiúil, comhtháirgeadh agus comhchruthú, ina spreagtar ealaíontóirí agus cruthaitheoirí smaoineamh ar thionchar comhshaoil a soghluaisteachta agus modhanna iompair atá níos inbhuanaithe a roghnú. Is féidir le cónaitheacht ealaíonta laistigh den scéim tionscadail a chur chun feidhme i gcomhréir le luachanna den Bauhaus Eorpach Nua.
- Seoladh an uirlis **Perform Europe** in 2021 chun tacú leis an dáileadh nuálach, ionchuimsitheach agus inbhuanaithe, agus le múnlaí camchuartaíochta in earnáil na dtaibhealaíon.
- **Comhionannas inscne** sa chultúr³²; chistigh an Coimisiún staidéar ar bhearnaí inscne in earnálacha an chultúir agus na cruthaitheachta a foilsíodh i mí Mheán Fómhair 2020³³. Chuir meitheal Bhallstát MOC a thuarascáil chríochnaitheach ar chomhionannas inscne in earnálacha cultúrtha agus cruthaitheacha ar fáil, lena n-áirítear roinnt moltaí do dhéantóirí beartas, institiúidí oideachais agus cultúir i mí an Mheithimh 2021³⁴. Tháinig ionadaithe ó earnálacha cultúrtha agus cruthaitheacha le chéile faoin idirphlé struchtúrtha de chuid Ghuthanna an Chultúir chun idirphlé a dhéanamh ar chothromaíocht inscne in earnálacha cultúrtha agus cruthaitheacha, agus d'fhoilsigh siad a dtuarascáil

³¹ <https://culture.ec.europa.eu/creative-europe/creative-europe-culture-strand/culture-moves-europe-mobility-for-artists-and-professionals#:~:text=Culture%20Moves%20Europe%20is%20a%20scheme%20that%20supports,It%20is%20p art%20of%20Creative%20Europe%E2%80%99s%20Culture%20strand>

³² Tacaíonn an Coimisiún le comhionannas inscne i gcultúr trí Eoraip na Cruthaitheachta (mar shampla, an tionscadal 'Keychange' agus An clár meantóireachta 'MEWEM'). Ina theannta sin, éilítear sa chlár nua d'Eoraip na Cruthaitheachta 2021-2027 ar thionscadail chistithe cuimsitheacht agus neamh- idirdhealú a réiteach go leordhóthanach, agus béim ar leith á leagan ar an gcothromas inscne.

³³ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/92d621d1-bb99-11ec-b6f4-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-266388294>

³⁴ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/36e9028b-c73b-11eb-a925-01aa75ed71a1/language-en>

i mí Feabhra 2020³⁵. Ina theannta sin, glacadh le Conclúidí Uachtaránachta maidir le comhionannas inscne i réimse an chultúir³⁶ i mí na Nollag 2020.

- Is saincheisteanna tábhachtacha iad na gníomhaíochtaí i réimse **an chultúir agus na folláine** ag teacht chun cinn, go háirithe i ndiaidh ghéarchéim COVID- 19. Tá réamhbheart ó Pharlaimint na hEorpa dar teideal *Bottom-up policy development for culture and well-being in the EU* [Forbairt beartais ón mbun aníos don chultúr agus don fholláine san Aontas] á chur chun feidhme ag an gCoimisiún. Dírionn an tionscadal, atá á chur chun feidhme ag cuibhreannas de chomhpháirtithe Eorpacha le 1.5 bliain anuas, ar thaighde ar an ábhar seo a thabhairt cothrom le dáta, na cleachtais reatha is ábhartha a mhapáil, inniúlacht na ngníomhairí áitiúla a mhéadú chun leas éifeachtúil a bhaint as an gcultúr chun an tsláinte agus an fholláine a mhéadú, agus béim ar leith á leagan ar an meabhairshláinte. Tá staidéar a rinne ESPON le déanaí ann ar an oidhreacht chultúrtha mar fhoinsé d'fholláine na sochaí i réigiúin na hEorpa³⁷. Is é is cuspóir foriomlán don ghníomhaíocht seo modheolaíocht uile- Eorpach agus anailís chríochach ar thionchair oidhreachta cultúrtha ar an tsochaí a fhorbairt, ag cur san áireamh gnéithe amhail an fholláine agus cuimsiú sóisialta. **Oidhreacht chultúrtha mar phríomh- shócmhainn chun bac a chur ar ghéarchéimeanna agus síocháin a chothú** (SDG 16 Síocháin, ceartas agus institiúidí láidre). Aithnítear go forleathan scriosadh d'aon ghnó na hoidhreachta cultúrtha mar tháscaire féideartha nó réamhtheachtaí maidir le foréigean na sluaite, mar go mbaintear úsáid as chun stair agus déantáin atá lárnach i gcultúr agus féiniúlacht de ghrúpa daoine a dhíothú. Nuair a déantar é go córasach agus ar scála mór, sainmhínítear an scriosadh d'aon ghnó ar an oidhreacht chultúrtha mar choir chogaidh de réir Reachta na Róimhe den Chúirt Choiriúil Idirnáisiúnta. Bhí ról lárnach ag an scriosadh oidhreachta cultúrtha sna coinbhleachtaí leanúnacha sa tSiria, san Iaráic agus i Mailí. I measc na samplaí tá na hionsaithe a rinne grúpaí Ioslamaíocha ar na scrínte agus na másailéim de Timbuktu in 2012 i réigiúin an tuaiscirt i Mailí. Leis na conclúidí ón gComhairle maidir le **cur chuige an Aontais i dtaobh oidhreachta cultúrtha i coinbhleachtaí agus géarchéimeanna agus maidir le coincheap tiomanta an Aontais**, tugtar creat oibríochtúil agus polaitiúil atá soiléir maidir le cur chuige ón Aontas i ndáil le hoidhreacht chultúrtha le haghaidh na síochána atá níos comhleanúnaí agus níos feiceálaí (SDG 16, SDG 8 Obair chuibhiúil agus fás eacnamaíoch, SDG 11 Cathracha agus pobail inbhuanaithe). Go coinceíteach, geallann an tAontas do chur chuige atá coinbhleacht- íogair, ionchuimsitheach, cothrom agus neamh- idirdhealaitheach. Maidir leis an staid reatha sa Úcráin, tacaíonn an Coimisiún le caomhnú oidhreachta cultúrtha na hÚcráine trí threalamh cosanta éigeandála a sholáthar agus trí thacú leis an doiciméadú digiteach d'oidhreacht chultúrtha na hÚcráine. Tacaíonn an Coimisiún freisin le healaíontóirí agus gairmithe cultúir na hÚcráine. Mar shampla, i mí Mheán Fómhair 2022, mar chuid d'Eoraip na Cruthaitheachta, sheol an Coimisiún glao chun tacaíocht a thabhairt d'ealaíontóirí lasmuigh dá dtír, d'eagraíochtaí cultúrtha san Úcráin, agus chun ullmhú i gcomhar gnóthú earnáil chultúir na hÚcráine tar éis an chogaidh sa mheántearma.
- Tá réamhghníomhaíocht **Spásanna Cultúrtha na hEorpa (2019-2023)**, arna chur chun feidhme ag Institiúidí Náisiúnta an Aontais Eorpaigh don Chultúr (EUNIC), ag déanamh scrúdú ar mhúnlaí nuálacha comhair i gcaidreamh cultúrtha idirnáisiúnta (SDG 17 Comhpháirtíocht le haghaidh na spriocanna, SDG 10 Neamh- chomhionannas laghdaithe) trí chomhpháirtíochtaí comhionanna a bhunú idir chomhpháirtíochtaí Eorpacha (baill EUNIC agus Toscaireachtaí an Aontais) agus áitiúla i dtíortha lasmuigh den Aontas Eorpach maidir le topaicí tábhachtacha i gcoiteann. Nascann na tionscadail seo caidrimh cultúrtha leis an bhforbairt inbhuanaithe, mar shampla trí abhcóideacht a dhéanamh ar ghníomhú ar son na haeráide sa Bhrasaíl agus sa Mhongóil (SDG 13 Gníomhú ar son haeráide), trí thacú le hearnálacha áitiúla an chultúir atá ag athshlánú ó iarmhairtí na pandéime sa Tansáin agus i gCamarún (SDG 8 Obair chuibhiúil agus fás eacnamaíoch), ag feabhsú rochtana ar an

³⁵ <https://voicesofculture.eu/2019/05/14/gender-balance-in-the-cultural-and-creative-sectors/>

³⁶ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13097-2020-INIT/en/pdf>

³⁷ <https://www.espon.eu/HERIWELL>

gcultúr le haghaidh pobal faoi mhíchumas sa tSín agus in Uragua (SDG 10 Neamh- chomhionannas laghdaithe) agus claochlú digiteach a nuashonrú i Meicsiceo.

Gníomhaíochtaí atá ar na bacáin:

- Tionscnamh féideartha **de chuid an Choimisiúin ar chreat straitéiseach an Aontais don chultúr** (mar thoradh ar chuireadh na Comhairle i bPlean Oibre an Aontais don Chultúr 2023-2026³⁸);
- **Staidéar de chuid an Aontais maidir le clár Eoraip na Cruthaitheachta a ghlású**, le foilsíodh in 2023;
- **Tuarascáil bhliantúil ar an dul chun cinn maidir le Coincheap ar oidhreacht chultúrtha a chur chun feidhme i gcoinbhleachtaí agus i ngéarchéimeanna**: Comhpháirt don tsíocháin agus don tslándáil i ngníomhaíocht sheachtrach an Aontais Eorpaigh agus sna Conclúidí tiomnaithe ón gComhairle;
- Beidh an tAontas mar aoi oinigh ag **Aonach Leabhar Idirnáisiúnta Guadalajara, 25 Samhain go dtí 3 Nollaig 2023**, ina mbeidh cultúr agus forbairt inbhuanaithe mar phríomhthéama.
- Treorú maidir le forbairt scileanna do ghairmithe closamhairc chun léirithe glasa a mheasúnú agus a leagan amach. Is colún den líonra Europa Cinemas é glású, rud a thabharfaidh tacaíocht do thionscadail nuálacha i measc líonraí beaga de phictiúrlanna chun an inbhuanaitheacht a chur chun cinn in earnáil an taispeántais.

B. An beartas réigiúnach agus uirbeach

Creat beartais agus príomhthosaíochtaí

Go traidisiúnta, d'aithin beartas comhtháthaithe an Aontais Eorpaigh, go háirithe trí Chiste Forbraíochta Réigiúnaí na hEorpa (CFRE), **infheistíochtaí cultúrtha mar phríomhspreagthaithe forbairt chríochach agus comhtháthú sóisialta**. Neartaíonn oidhreacht chultúrtha shaibhir na hEorpa féiniúlacht na hEorpa, trí chomh- luachanna Eorpacha, saoránacht ghníomhach, cuimsiú agus idirphlé idirchultúrtha a chur chun cinn. Tá earnálacha an chultúir agus na cruthaitheachta ina sócmhainní ríthábhachtacha d'íomaíochas eacnamaíoch agus meallacht réigiún freisin, agus tá an oidhreacht chultúrtha ina príomhghné d'íomhá agus féiniúlacht cathracha agus réigiún agus is minic a dhíríonn turasóireacht uirbeach orthu.

Ceadaítear le beartas comhtháthaithe an Aontais Eorpaigh do Bhallstáit agus d'údaráis réigiúnacha agus áitiúla cultúr a úsáid mar uirlis d'fhorbairt chríochach, eacnamaíoch agus shóisialta, cuimsiú agus nuálaíocht, i gcás ina bhfuil pobail agus críocha in ann leas a bhaint as sócmhainní cultúrtha inghiniúla intíre chun fás a mhéadú agus neamh- chomhionannas a laghdú san am céanna. Tá tacaíocht CFRE don chultúr agus d'oidhreacht chultúrtha bunaithe ar an smaoineamh maidir le cur chuige áitbhunaithe agus comhtháite, a thacaíonn le forbairt uirbeach agus chríochach, leis an gcuimsiú sóisialta agus a spreagann an phobal a bheith rannpháirteach.

³⁸ Rún ón gComhairle maidir leis an bPlean Oibre an Aontais don Chultúr 2023-2026, 29 Samhain 2022; [st15381-en22.pdf \(europa.eu\)](#)

Le haghaidh 2021-2027, **díreoidh beartas comhtháthaithe ar inbhuanaitheacht agus ar fheabhsú digiteach maidir le taithí oidhreachta cultúrtha. Áirítear ann athrú agus athléimneacht na todhchaí d'earnálacha cultúrtha agus cruthaitheacha**, chomh maith le hoidhreacht chultúrtha a chur chun cinn ag na caighdeáin is airde chun cuimsiú sóisialta, inbhuanaitheacht agus rannpháirtíocht saoránaigh a lánpháirtiú trí chultúr. Is féidir le tionscail agus earnálacha an chultúir agus na cruthaitheacha tairbhe a bhaint d'infheistíochtaí faoi chúig chuspóir an bheartais comhtháthaithe – lena n-áirítear tríd an sainchuspóir CFRE nua³⁹ atá tiomanta do ról an chultúir a neartú in aghaidh a thabhairt ar dhúshláin shocheacnamaíocha nó mar chuid de straitéisí críochacha comhtháite faoi chuspóir beartais 5 ‘Eoraip atá níos gaire do na saoránaigh’ —laistigh de na cláir faoi spriocanna an cholúin ‘Infheistíocht le haghaidh fáis agus post’ agus ‘Comhar Críochach Eorpach (Interreg)’. Ina theannta sin, is féidir tacaíocht a thabhairt do chultúr faoi chuspóir sonracha Interreg, go háirithe ‘Comhar rialachais níos fearr’. **Go minic, bíonn comhar trasteorann maidir le hoidhreacht chultúrtha agus nádúrtha tairbheach ós rud é go dtéann go leor suíomhanna oidhreachta nádúrtha thar teorainn.** Foráiltear le comhobair a dhéanamh thar teorainneacha cur chuige comhtháite agus inbhuanaithe maidir le bealaí oiliúcháin mar shampla, nó conairí inbhuanaithe a théann trí shuíomhanna oidhreachta nádúrtha agus go leor eile.

Gníomhaíochtaí straitéiseacha agus príomhshamplaí

Laistigh den chreat seo, áirítear faoi raon feidhme tacaíochta **Chistiú an Bheartais Comhtháthaithe do ghné chultúrtha na forbairtha inbhuanaithe na gníomhaíochtaí a leanas:**

- Bearta ina ndírítear ar earnáil an chultúir a fheabhsaíonn ról an chultúir agus na turasóireachta inbhuanaithe san fhorbairt eacnamaíoch, sa chuimsiú sóisialta agus sa nuálaíocht shóisialta, ag tabhairt san áireamh an gá atá le claochlú digiteach agus glas, athléimneacht, inbhuanaitheacht fhadtéarmach, chomhshaoil, shóisialta agus airgeadais earnálacha an chultúir agus na turasóireachta.
- Bearta maidir le nuálaíocht agus an glacadh le teicneolaíochtaí nua don chultúr; tacú le fás agus iomaíochas FB Manna in earnáil an chultúir; seirbhísí digiteacha nua a fhorbairt, a mheas agus a phiolótú, táirgí agus réitigh (e.g. le haghaidh digitiú oidhreachta cultúrtha), nó forbairt scileanna maidir le speisialú cliste (i gcás ina bhfuil an cultúr roghnaithe mar earnáil laistigh den straitéis um speisialú cliste den réigiún nó den Bhallstát).
- Bearta chun tacú leis an éifeachtúlacht fuinnimh, fuinneamh inathnuaite, bainistíocht dramhaíola, geilleagar ciorclach, bonneagar glas agus oiriúnú don athrú aeráide chun lorg comhshaoil agus aeráide na dtionscal cultúrtha agus cruthaitheacha agus na suíomhanna oidhreachta a laghdú i gcomhréir le creataí straitéiseacha ábhartha.
- Tacú le bonneagar iompair inbhuanaithe, rud a chuireann leis an turasóireacht inbhuanaithe agus le rochtain ar an gcultúr mar chuid de phleananna iompair ábhartha.
- Bearta a chuireann an cultúr chun cinn trí straitéisí forbairtha críochacha agus uirbeacha faoi fhreagracht na n-údarás críochach agus le rannchuidiú ó gheallsealbhoirí agus pobail áitiúla. Le haghaidh cathracha agus limistéir uirbeacha fheidhmiúla, tá 8 % den chistiúchán curtha in áirithe don fhorbairt uirbeach inbhuanaithe, i gcás ina bhfuil an cultúr ina phríomhspreagthóir.
- An roghnú de 20 thogra tionscadail a gheobhaidh cúnamh agus saineolas chun tionscadail Bauhaus Eorpach Nua atá áitbhunaithe agus spreagúil a fhabhrú. Cumhdaítear leis na tionscadail a roghnaíodh téamaí éagsúla amhail: foirgnimh/spásanna poiblí a athghiniúint i spiorad na ciorclaíochta, oidhreacht

³⁹ Mar ghné nua sa tréimhse 2021-2027, thug Beartas Comhtháthaithe isteach sainchuspóir CFRE a dhíríonn ar ról an chultúir agus na turasóireachta inbhuanaithe a mhéadú san fhorbairt eacnamaíoch, sa chuimsiú sóisialta agus sa nuálaíocht shóisialta faoi Chuspóir Beartais 4 ‘Eoraip níos sóisialta agus níos cuimsithí’, a thairgeann réimse leathan tacaíocht gan tionchar ar bith ar fhéidearthachtaí cistiúcháin faoi chuspóirí eile ó Bheartas Comhtháthaithe an Aontais Eorpaigh.

chultúrtha leasaithe agus athraithe, réitigh tithíochta atá inacmhainne agus athghiniúint comhtháite de spásanna uirbeacha agus thuaithe⁴⁰.

- Sé ghníomhaíocht nuálacha i réimse an chultúir agus na hoidhreacht cultúrtha a roghnaíodh mar chuid den 5ú glao ar ghníomhaíochtaí uirbeacha nuálacha⁴¹.
- An Tionscnamh Uirbeach Eorpach – an chéad ghlaio de chuid Gníomhaíochtaí Uirbeacha Nuálacha a dhíríonn ar an Bauhaus Eorpach Nua, lena n-áirítear oidhreacht chultúrtha a chaomhnú agus a athrú.
- Treoirhionscadal maidir le cultúr i réigiúin is forimeallaí (OR)⁴² an Aontais a choimirciú agus a chur chun cinn, chomh maith leis na tíortha agus críocha thar lear: Is é is aidhm dó oidhreacht chultúrtha shaibhir de chuid na réigiún agus na geríoch seo a chur chun cinn trí chomhdhálacha, malartuithe, imeachtaí agus taispeántais chun saothair ealaíne a scaipeadh agus chun tacú le malartuithe cultúrtha trí shoghluasteacht na ngairmithe in earnálacha an chultúir agus na cruthaitheachta.
- Faoi obair idir- rialtasach an **Chláir Oibre Uirbeach don Aontas Eorpach**, baineann ceann de na 14 chomhpháirtíocht le **cultúr agus oidhreacht chultúrtha**. Is é is aidhm don Chomhpháirtíocht ar Chultúr agus Oidhreacht chultúrtha feabhas a chur ar bhainistíocht na timpeallachta tógtha stairiúla de chathracha Eorpacha, cultúr a chur chun cinn, agus cáiliíocht na dtírdhreach uirbeach agus oidhreacht a chaomhnú.
- Díreoidh comhpháirtíocht nua de Chlár Oibre Uirbeach don Aontas Eorpach ar ábhar na **turasóireachta inbhuanaithe**.
- Seachas an tacaíocht cistiúcháin atá ar fáil faoi ghnáth- chlár agus faoi chlár um chomhar, aithnítear cultúr agus forbairt inbhuanaithe freisin i **straitéisí macrairéigiúnacha an Aontais. Straitéis an Aontais Eorpaigh do réigiún na Danóibe; Straitéis an Aontais do Réigiún Mhuir Bhailt; Straitéis an Aontais Eorpaigh do Réigiún na nAlp; Straitéis an Aontais Eorpaigh don Réigiún Aidriach agus Iónach**. Tá na gníomhaíochtaí agus na spriocanna seo ar fad tábhachtach ó bheartais réigiúnacha ghinearálta agus foriomlán an Aontais ar chultúr agus forbairt inbhuanaithe ós rud é go gcruthaítear leo nascanna agus sineirgí idir cláir agus tionscnaimh, chomh maith le nascanna idir páirtithe leasmhara ó thíortha an Aontais agus tíortha comhpháirtíochta/tíortha nach Ballstáit den Aontas iad.
- **Is tosaíocht í comhtháthú Bauhaus Eorpach Nua i gcláir comhtháthaithe na mBallstát** le linn na hidirbheartaíochta maidir le cláreagrú 2021-2027. Tá an tionscnamh á mheas mar **chuspóir sna comhaontuithe comhpháirtíochta straitéiseacha agus i gcláir oibriúcháin ábhartha gach Ballstáit**.

Gníomhaíochtaí atá ar na bacáin:

- Glao an Tionscnaimh Uirbigh Eorpaigh – Gníomhaíochtaí Nuálacha Uirbeacha ar Bauhaus Eorpach Nua a sheoladh i bhfómhar 2022;
- Leanúint de thacaíocht a thabhairt don chultúr agus don oidhreacht chultúrtha i gcláir an Chomhair Chríochnaigh Eorpaigh (Interreg) agus straitéisí macrairéigiúnacha;

⁴⁰ Tionscnaimh áitiúla Bauhaus Eorpach Nua: https://c.ramboll.com/local-support-new-european-bauhaus?utm_source=direct-email&utm_medium=email&utm_campaign=nebop.

⁴¹ <https://uia-initiative.eu/en/theme/culture-and-cultural-heritage>

⁴² De réir an Aontais Eorpaigh tá naoi réigiún is forimeallaí ann, ina bhfuil cónaí ar 4.8 milliún saoránach: Na hAsóir agus Maidéara (an Phortaingéil), Guadaluip, Guáin na Fraince, Martinique, Mayotte, na hOileáin Chanáracha (an Spáinn) agus La Réunion agus Saint Martin (an Fhrainc). I gcomhréir le hAirteagal 349 de CFAE, cuidíonn forálacha sonracha i reachtaíocht an Aontais leis na réigiúin aghaidh a thabhairt ar na mórdhúshláin atá acu mar gheall ar a n-iargúlacht, a n-oileánachais agus cé chomh beag is atá siad.

- An chomhpháirtíocht nua den Chlár Oibre Eorpach don Aontas Eorpach a sheoladh, ag díriú ar an turasóireacht.

C. Gnóthaí baile agus an tslándáil inmheánach

Príomhthosaíochtaí agus gníomhaíochtaí straitéiseacha

Is gnó mór idirnáisiúnta í gadaíocht agus creachadóireacht suíomhanna oidhreachtachta cultúrtha agus gáinneáil nithe cultúrtha, agus is foinse luachmhar ioncaim é don choireacht eagraithe, agus do sceimhlitheoirí agus páirtithe coinbhleachta uaireanta freisin. Bíonn earraí cultúrtha an- íogair ó thaobh gáinneála de i réigiúin ina bhfuil coinbhleacht nó géarchéim, amhail an Úcráin agus an Meánoirthear. De bharr na ngníomhaíochtaí seo, féadfar na míreanna a ghoidtear nó a chreachtar a scriosadh ina n-iomláine nó féadfar iad a pháirtscriosadh, chomh maith le suíomhanna oidhreachtachta cultúrtha, foirgnimh reiligiúnacha, suíomhanna seandálaíochta etc. Tá an- luach ó thaobh fhéiniúlacht an daonra áitiúil ag baint leo, toisc go gcaomhnaítear leo cuimhní staire, cultúrtha agus sóisialta, agus é lonnaithe go minic sa suíomh bunaidh inar cruthaíodh é. Mar gheall ar an oidhreacht chultúrtha chosanta, cuirtear leis an bpróiseas forbartha trí dheiseanna a chruthú le haghaidh oideachais agus post, spás don idirphlé idir grúpaí éagsúla sóisialta, agus ardaítear guth na bpobal imeallaithe agus an muintearas atá acu.

Dá réir sin, nuair a scriostar oidhreacht chultúrtha féadann sé damáiste suntasach a dhéanamh do chuimhne comhchoiteann sochaí, ach féadann sé freisin cur isteach ar fhoinsé ioncaim pobail, mar shampla i gcás ina scriostar díol suntais do thurasóirí (suíomhanna oidhreachtachta cultúrtha, músaeim, etc.),

I gcomhréir le Straitéis 2020 an Aontais Eorpaigh um Aontas Slándála agus Straitéis an Aontais chun dul i ngleic le Coireacht Eagraithe 2021-2025, tá plean gníomhaíochta á fhorbairt ag an gCoimisiún faoi láthair chun dul i ngleic le gáinneáil ar earraí cultúrtha. Is é is aidhm dó sin dul i ngleic leis an ngáinneáil ar earraí cultúrtha agus chun earraí cultúrtha a chosaint ar scriosadh trí dhíobháil choiriúil. Agus an méid sin ar fad san áireamh, rachaidh an plean gníomhaíochta i ngleic le gnéithe éagsúla den chomhrac in aghaidh gáinneáil ar earraí cultúrtha, lena n-áirítear forbairt inniúlachtaí údarás forfheidhmithe dlí agus ceartais chun cásanna gáinneála a bhrath agus a phionósú ar bhealach níos fearr, inrianaitheacht earraí cultúrtha a fheabhsú, cosaint earraí cultúrtha ar gháinneáil agus ar chreachadóireacht a fheabhsú, agus comhair le tríú tíortha a ndéantar go leor creachadóireachta, agus aird faoi leith á tabhairt ar thíortha i staideanna coinbhleachta agus géarchéime. Áirítear i ngnéithe eile ardú feasachta maidir leis an ngá le hearraí cultúrtha a chosaint agus an díobháil is féidir leis an ngáinneáil ar earraí cultúrtha a dhéanamh don oidhreacht chultúrtha.

<i>Gníomhaíochtaí atá ar na bacáin:</i>
--

- Spriocanna sóisialta agus breisluach eacnamaíoch a threisiú trí choireacht agus trádáil aindleathach a chomhrac agus meon úinéireacht i bpobail chultúrtha a éascú.- Plean Gníomhaíochta maidir le dul i ngleic leis an trádáil aindleathach in earraí cultúrtha a ghlacadh in 2022 chun aghaidh a thabhairt ar ghnéithe éagsúla den chomhrac in aghaidh na gáinneála ar earraí cultúrtha agus cosaint na n-earraí cultúrtha ar dhíobháil choireach.

D. Fostaíocht, gnóthaí sóisialta agus cuimsiú

Tosaíochtaí beartais agus gníomhaíochtaí straitéiseacha

Ceann de na príomh- chreat- thionscnaimh is ea an **Straitéis maidir le Cearta Daoine faoi Mhíchumas**⁴³. Is é is aidhm dó tuilleadh dul chun cinn a bhaint amach maidir le rannpháirtíocht iomlán daoine faoi mhíchumas a áirithiú, lena n-áirítear i réimse an chultúir. Stiúrfaidh sé gníomhaíocht na mBallstát chomh maith le hinstiúidí an Aontais. Is cumasóir na gcearta agus réamhriachtanas le haghaidh rannpháirtíochta iomláine daoine faoi mhíchumas ar bhonn cothrom le daoine eile í an inrochtaineacht. I gcomhréir leis an straitéis, **sprioc ábhartha don chultúr is ea díriú ar inrochtaineacht imeachtaí cultúrtha agus táirgí cultúrtha agus saothair ealaíne daoine faoi mhíchumas a chur chun cinn**. Is é is aidhm don straitéis dul chun cinn a dhéanamh i réimsí uile Choinbhinsiún na Náisiún Aontaithe ar Chearta Daoine faoi Mhíchumas⁴⁴, a bhfuil an tAontas agus Ballstáit uile an Aontais ina bpáirtithe ann. Is ionstraim maidir le cearta an duine atá ceangailteach ó thaobh dlí de é seo, ceann lena socraítear íoschaighdeán do chearta an duine faoi mhíchumas.

Tá creat bunaithe ag an gCoimisiún chun faireachán a dhéanamh ar chur chun feidhme na straitéise. Soláthrófar leis sin freisin ionchur don Seimeastar Eorpach, do Scórchlár Sóisialta an Aontais agus do chur chun feidhme SDGanna. Faoi 2023, forbrófar táscairí nua míchumais, lena dtacófar leis na táscairí don Scórchlár Sóisialta, don Seimeastar Eorpach agus do SDGanna.

Mar chuid den straitéis, cuireann an Coimisiún infheictheacht saothar ealaíne daoine faoi mhíchumas chun cinn agus cuireann sé le hinfeictheacht na saothar sin. Chomh maith leis sin, déanann sé tréaniarracht an oidhreacht chultúrtha agus na gníomhaíochtaí cultúrtha uile a dhéanamh inrochtana do dhaoine faoi mhíchumas le tacaíocht ó chistiú an Aontais amhail an clár Eoraip na Cruthaitheachta. Chomh maith leis sin, rinne an Coimisiún an méid a leanas:

- thacaigh sé le staidéar⁴⁵ mar chuid den tionscadal ar scála mór *Europe Beyond Access*⁴⁶ [an Eoraip Lastall den Inrochtaineacht], lena bhféachfar ar an eolas (agus ar an easpa eolais) i measc bainisteoirí cultúrtha príomhshruthaithe maidir le a) saothar ealaíontóirí faoi mhíchumas, b) conas na cláir a dhéanamh inrochtana do na healaíontóirí sin, agus c) conas na cláir a dhéanamh inrochtana do dhaoine faoi mhíchumas;
- cuireann sé chun cinn an turasóireacht inrochtana a fhorbairt le cathracha go príomha tríd an duais, Príomhchathair Eorpach na Turasóireachta Cliste.

Is é is aidhm don straitéis a áirithiú gur féidir le daoine atá faoi mhíchumas páirt a ghlacadh sa saol cultúrtha ar bhonn cothrom le daoine eile, i gcomhréir le Coinbhinsiún na Náisiún Aontaithe ar Chearta Daoine faoi Mhíchumas. Iarrann an Coimisiún ar Bhallstáit **an cultúr agus gníomhaíocht chruthaitheach chomh maith leis na healaíona do dhaoine faoi mhíchumas** a chur chun cinn, a spreagadh agus feachtas a ardú. Fágfaidh sé seo go mbeidh siad infheicthe le taispeántais agus taibhithe, agus déanfar níos mó taibhithe, féilte agus bailiúchán ealaíne agus músaem inrochtana do dhaoine faoi mhíchumas. Cuireadh an Cárta Míchumais Eorpach i bhfeidhm mar thionscadal píolótach in 2016-2018 in ocht mBallstát (an Bheilg, an Chipir, an Eastóin, an Fhionlainn, an Iodáil, Málta, an Rómáin agus an tSlóivéin) agus cé go bhfuil críoch leis anois, tá an Cárta i bhfeidhm go fóill agus aithnítear é sna hocht

⁴³ [Aontas an Chomhionannais: Straitéis maidir le Cearta Daoine faoi Mhíchumas 2021–2030 – Fostaíocht, Gnóthaí Sóisialta agus Cuimsiú – an Coimisiún Eorpach \(europa.eu\)](#)

⁴⁴ <https://www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities.html>

⁴⁵ [Time to Act: How lack of knowledge in the cultural sector creates barriers for disabled artists and audiences – Disability Arts International](#)

⁴⁶ [Europe Beyond Access – Disability Arts International](#)

dtír sin. Shainaithin **an staidéar lenar ndearnadh measúnú ar chur chun feidhme na gníomhaíochta píolótaí maidir leis an gCárta Míchumais Eorpach agus na tairbhí gaolmhara**⁴⁷ an fhéidearthacht le haghaidh gníomhaíochta ar scála níos mó agus fuarthas fianaise go raibh méadú beag ar rannpháirtíocht chultúrtha, áineasa, spóirt agus turasóireacht thar lear mar thoradh air. Tá sé beartaithe ag an gCoimisiún an Cárta Míchumais Eorpach a uas- scálú.

Thairis sin, i gcomhthéacs an Chomhaontaithe Eorpaigh um Scileanna, cuireadh comhpháirtíocht nua chun scileanna i dtionscail chultúrtha agus chruthaitheacha ar bun in 2022.

Gníomhaíochtaí atá ar na bacáin:

- Feachtas leanúnach ón gCoimisiún⁴⁸ **Together for Rights** [Cearta le Chéile] (go dtí Márta 2023) chun feachtas a ardú maidir le príomhghnéithe na straitéise, lena n-áirítear cultúr, agus a fhorbraítear i gcomhairle le daoine faoi mhíchumas agus na heagraíochtaí ionadaíocha chomh maith le healaíontóirí.
- Togra ón gCoimisiún, faoi dheireadh 2023, chun an Cárta Míchumais Eorpach a leathnú agus é beartaithe go n-aithneofar é sna Ballstáit uile, ag tógáil ar thaithí an tionscadail phíolótaigh reatha de chuid an Chárta Míchumais Eorpaigh agus an chárta páirceála Eorpach do dhaoine atá faoi mhíchumas.
- Tuilleadh forbartha agus cur chun cinn comhpháirtíochtaí earnála laistigh den Chomhshocrú um Scileanna faoi Bhliain Eorpach na Scileanna 2023.

E. Ceartas, cearta tomhaltóirí agus comhionannas inscne

Creatbheartais, príomhthosaíochtaí agus bearta reatha

Ghlac an Coimisiún **Creat straitéiseach an Aontais le haghaidh chomhionannas, chuimsiú agus rannpháirtíocht na Romach** in 2020. Leagtar amach leis cur chuige cuimsitheach ina bhfuil trí cholún, ceann a chomhlánaíonn cuimsiú sóisialta agus eacnamaíoch le cur chun cinn comhionannais agus neartú rannpháirtíochta.

Áirítear leis an gcreat sin cuspóirí ar leibhéal an Aontais agus ceann- spriocanna cainníochtúla maidir le frith- Romach sa tsochaí agus idirdhealú a throid, bochtaineacht agus eisiamh sóisialta a laghdú, rannpháirtíocht a chur chun cinn agus rochtain éifeachtach chothrom ag Romaigh ar oideachas, fostaíocht, sláinte, tithíocht. Áirítear le réimse an chultúir, cuspóir oibriúcháin chun **feachtas maidir le stair, cultúr, aitheantas agus athmhuintearas na Romach**. D'fhéadfadh táscairí don chuspóir a bheith nasctha le **feachtas i measc an phobail i gcoitinne maidir le stair, litríocht, ealaíon, cultúr, ceol agus polaitíocht na Romach**, le rannpháirtíocht an phobail i gcoitinne i bhféilte cultúrtha na Romach agus teagmhais phoiblí eile, eolas maidir leis an Romainis, agus feachtas maidir le hUileloscadh na Romach.

Deimhnigh Ballstáit a ngealltanais maidir le comhionannas agus cuimsiú na Romach a chur chun cinn sa Mholadh ón gComhairle le haghaidh chomhionannas, chuimsiú agus rannpháirtíocht na Romach a ghlacadh d'aon toil. Leagtar amach le bearta sonracha do na Ballstáit le cur lena **gcreataí straitéiseacha náisiúnta maidir le Romaigh**. Áirítear leis na bearta seo feachtas maidir le stair agus cultúr na Romach a chur chun cinn i measc múinteoirí agus an fhoireann scoile, rannpháirtíocht na Romach ar bhealach sóisialta, eacnamaíoch, polaitiúil, cultúrtha agus sibhialta a chur chun cinn, agus feachtas maidir le

⁴⁷ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8407&furtherPubs=yes>

⁴⁸ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1556>

cultúir, teanga agus stair na Romach a chur chun cinn sa tsochaí, lena n-áirítear ag cuimhneamh ar Uileloscadh na Romach.

Cuireann an Coimisiún **scéalta dearfacha agus eiseamláirí Romach** chun cinn agus tá sé ag ardú feasacht ó thaobh stair agus cultúr na Romach de, lena n-áirítear teagmhas chun feasacht a ardú maidir le teanga na Romainise mar chuid de Sheachtain na Romach an Aontais 2022 atá óstáilte ag Parlaimint na hEorpa. Tacaíonn sé freisin leis na gníomhaíochtaí ábhartha faoin gClár um Shaoránaigh, Comhionannas, Cearta agus Luachanna⁴⁹.

Ar bhealach níos leithne, tá gníomhaíochtaí leanúnacha ar siúl faoi láthair chun **plean gníomhaíochta an Aontais Eorpaigh maidir le frithchínochas** a chur chun feidhme agus i réimse an **idirphlé idirchreidmhigh**, go háirithe trí straitéis an Aontais maidir leis an bhfrithsheimíteachas a chomhrac agus saol na nGiúdach a chothú.

Gníomhaíochtaí atá ar na bacáin:

- Ballstáit chun a **gcreataí straitéiseacha náisiúnta maidir le Romaigh** a chur chun feidhme faoi 2030, lena n-áirítear bearta chun feasacht maidir le healaíon, stair agus cultúr na Romach a chur chun cinn;
- An Coimisiún chun a **mheasúnú ar na creataí straitéiseacha náisiúnta** a fhoilsiú i bhfómhar 2022, machnamh a dhéanamh ar na gealltanais a rinne na Ballstáit agus treoraíocht sholáthar maidir le haon fheabhsú is gá;
- Leanfar de thacú le **gníomhaíochtaí maidir le feasacht i ndáil le stair agus cultúr na Romach a ardú, agus fírinne agus athmhuintearas a chur chun cinn** faoin gelár um Shaoránaigh, Comhionannas, Cearta agus Luachanna;
- Leanfar de thacú le **gníomhaíochtaí maidir le feasacht i ndáil le hoidhreacht agus saol na nGiúdach i bhfianaise cuimhneamh ar an Uileloscadh** faoin gelár um Shaoránaigh, Comhionannas, Cearta agus Luachanna.

F. An Bauhaus Eorpach Nua agus a ghné chothrománach maidir le hinbhuanaitheacht atá tiomanta ag an gcultúr

Le blianta beaga anuas, tháinig an gá maidir le haghaidh a thabhairt ar mhórdhúshláin an athraithe aeráide i dteannta le héifeachtaí phaindéim an choróinviris chun cinn. Tábhacht shistéamach an chultúir agus na hearnálacha an chultúir agus na cruthaitheacha chun freagairt d'éifeachtaí suaiteacha an aistrithe ghlais agus an aistrithe dhigitigh mar a deimhníodh orduithe dhearfacha maidir le claochlú inbhuanaitheachta na sochaí.

Is tionscnamh idirdhisciplíneach é **Bauhaus Eorpach Nua** (NEB) arb é is aidhm dó an t-aistriú glas a sholáthair trí aghaidh a thabhairt ar dhúshláin dhomhanda trí réitigh atá nuálach agus áitbhunaithe. Leis sin, tugtar le chéile na luachanna d'inbhuanaitheacht, cuimsiú agus aeistéitic. Cumhdaítear leis na trí ghné sin go dtugtar aghaidh ar réimse gnéithe leis na réitigh atá beartaithe ag an am céanna. Cumhdaítear leis sin ní hamháin gnéithe maidir leis an gcomhshaol, inacmhainneacht agus inrochtaineacht, ach cumhdaítear leis sin freisin riachtanais agus mianta a théann níos faide ná feidhmiúlacht chun cáilíocht an eispéiris a áirithiú do chách. Tá acmhainneacht nuálach an tionscnaimh sna cuir chuige il-leibhéil, rannpháirteacha agus trasdisciplíneacha a bhfuil gá iad a leabú i bpróisis chomhchruithaithe agus próisis chur chun feidhme. Téann sé seo i ngleic le go leor réimsí beartais, disciplíní agus gníomhaithe chun

⁴⁹ [Clár um Shaoránaigh, Comhionannas, Cearta agus Luachanna | An Coimisiún Eorpach \(europa.eu\)](#)

bealaí nua a fhorbairt i gcomhpháirt chun oibriú i dtreo gach gné de shaol na saoránach a athrú ó bhonn: áiteanna ar an talamh, táirgí, seirbhísí, éiceachórais, meoin agus iompraíochtaí. Cuireann an teachtaireacht ar an NEB⁵⁰ i dtábhacht ról bunúsach an chultúir chun aghaidh a thabhairt ar dhúshláin inbhuanaitheachta agus chun tacú le claochlú dearfach na sochaí. Tá ról ríthábhachtach ag ealaíontóirí agus gníomhaithe cultúrtha san athrú paraidíme i dtreo iompraíochta agus luachanna nua.

Luaitear sa teachtaireacht freisin an rún creat NEB cumasúcháin a chruthú leis na SDGanna agus le beartais agus tionscnaimh ábhartha AE. Beagnach 2 bhliain tar éis é a sheolta, rinneadh an tionscnamh a chomhtháthú ar fud bheartais agus chlár an Aontais (Fís Eorpach, LIFE, CFRE, an Eoraip Dhigiteach, Erasmus+, Eoraip na Cruthaitheachta, an Cór Dlúthpháirtíochta Eorpach agus Clár an Mhargaidh Aonair).

Tugann an tionscnamh le chéile pobal éagsúil, bríomhar atá ag fás i gcónaí de níos mó ná 500 comhpháirtí agus ranníocóir ó eagraíochtaí líonra, eagraíochtaí neamhríaltasacha áitiúla (ENRanna), gnólaigh agus údarais phoiblí. Mar cheann de na príomhionstraimí a bhunaigh an Bauhaus Eorpach Nua, réitíonn an Saotharlann NEB an bealach trí dheiseanna a chur ar fáil le haghaidh múnlaí comhoibrithe nuálacha. Oibríonn an pobal NEB le chéile chun uirlisí, creataí agus coinníollacha cumasúcháin a chruthú don aistriú glas chun claochlú inláimhsithe agus réitigh nuálacha a spreagadh ar an talamh. Ó bhí Aibreán 2022 ann, tá ocht ngníomh tosaithe cheana féin sa Saotharlann NEB, agus sheol an pobal NEB féin trí cheann acu.

Gníomhaíochtaí straitéiseacha agus príomhshamplaí

I measc an raon gníomhaíochtaí NEB a chuidíonn le SDGanna a bhaint amach, is fiú na nithe seo a leanas a chur i dtábhacht:

- Roghnaíodh sé thionscadal faoin nglao le haghaidh ‘taispeántóirí tithe solais’ a fhorbairt chun déileáil le hábhair amhail athchóiriú foirgneamh, ciorclaíocht, ealaíona, oidhreacht chultúrtha, oideachas, cathracha cliste, athghiniúint uirbeach agus tuaithe agus go leor eile. De réir mar a scaiptear iad ar fud na hEorpa, soláthróidh na tionscadail raon torthaí is féidir a oiriúnú agus a mhacasamhlú i ngníomhaíochtaí comhchosúla san Eoraip agus níos faide i gcéin, chun cuidiú le spreagadh a thabhairt do thionscadail amach anseo.
- Is spás fíorúil é an Saotharlann NEB ina dtagann an pobal NEB le chéile chun tionscadail choíncreiteacha agus inláimhsithe a mholadh. Tá dhá chuspóir ag tionscadail de chuid Shaotharlann NEB: a) coinníollacha cumasúcháin a chruthú don trasdul glas; b) claochlú inláimhsithe a spreagadh ar an talamh. Leanann Saotharlann NEB clár oibre atá á stiúradh ag an gCoimisiún, atá le feiceáil faoi láthair i gcúig thionscadal faoi stiúir an Choimisiúin⁵¹. Déanann sé óstáil freisin ar thionscnaimh faoi stiúir an phobail agus tá sé ag tacú faoi láthair leis an gcéad bhaisc de thionscadail nuálacha ón bpobal NEB, ag díriú ar athruithe coíncreiteacha in áiteanna sonracha.

Gníomhaíochtaí atá ar na bacáin:

- Tacaíocht bhreise a thabhairt don tionscnamh NEB trí **chlár chistiúcháin an Aontais a shlógadh**;
- Tionscnaimh ó bhun aníos a spreagadh **ón bpobal NEB**, lena n-áirítear tríd an tSaotharlann NEB;
- Idirphlé agus comhar a fhorbairt de réir a chéile le tíortha neamh- AE trí **choincheap an NEB a roinnt agus a thriail lasmuigh de Aontas**.

⁵⁰ [Teachtaireacht ón gCoimisiún maidir leis an Bauhaus Eorpach Nua](#)

⁵¹ Is iad na tionscadail atá faoi stiúir an Choimisiúin: Straitéis maidir le lipéadú; Clár píolótach le haghaidh comhchistithe le daonchairdeas; Sluachistiú agus maoiniú poiblí; Anailís agus turgnamh rialála; Claochlú Áiteanna Foghlama.

G. Comhpháirtíocht idirnáisiúnta an Aontais agus beartas forbartha

Creat beartais agus príomhthosaíochtaí

Treoraíonn an Teachtaireacht Chomhphárteach *I dtreo straitéise an Aontais um chaidreamh cultúrtha idirnáisiúnta* obair an Choimisiúin i réimse na gcomhpháirtíochtaí idirnáisiúnta. Sainithníonn sé trí phríomhréimse gníomhaíochta:

- an t-idirphlé idirchultúrtha agus idirchreidmheach a chur chun cinn chun an t-iolrachas cultúrtha agus an chomhthuiscint, meas ar an éagsúlacht, ar an gcomhionannas agus ar chearta an duine a fheabhsú;
- tacú le hearnálacha an chultúir agus na cruthaitheachta a thairgeann deiseanna le haghaidh fáis eacnamaíoch agus deiseanna fostaíochta;
- comhar oidhreachta cultúrtha a éascú a thugann pobail agus daoine le chéile, a neartaíonn a bhféiniúlacht agus a thacaíonn le turasóireacht inbhuanaithe.

Tá an Coimisiún ag obair go gníomhach ar thionscadail agus ar ghníomhaíochtaí a bhfuil tionchar láidir acu ar ghné eacnamaíoch na forbartha.

Gníomhaíochtaí straitéiseacha agus príomhshamplaí

I measc na bpríomhshamplaí tá:

- Tacú le táscairí UNESCO 2030

Cuireann an tionscadal gníomhaíochtaí píolótacha i gcrích chun creat táscairí téamacha a shainmhíniú agus a fhorbairt, táscairí Cultúir UNESCO|2030. Is é is aidhm leo ról agus rannchuidiú an chultúir maidir le cur chun feidhme Chlár Oibre 2030 na Náisiún Aontaithe a thomhas agus faireachán a dhéanamh air.

Tástáiltear agus feabhsaítear sa tionscadal na táscairí téamacha a úsáidfidh tíortha agus cathracha ar mian leo an méid a chuireann an cultúr le forbairt inbhuanaithe a chur i dtábhacht ina dtuarascálacha náisiúnta deonacha agus ina n-athbhreithnithe deonacha áitiúla. Roinnfear torthaí an tionscadail i bhfóraim idirnáisiúnta chun a áirithiú go nglacfaidh na geallsealbhóirí go léir leo go forleathan.

I measc na dtionscnamh leanúnach eile tá:

- **An Ionstraim um Chomharsanacht, Forbairt agus Comhar Idirnáisiúnta (NDICI)** – tacaíonn sé le tionscnaimh chultúir agus forbartha inbhuanaithe do chomhpháirtithe lasmuigh den Aontas Eorpach ar an leibhéal náisiúnta, réigiúnach agus domhanda;
- **Tacaíonn Clár Cultúir ACC- AE** le healaíontóirí agus le saothair ealaíne ó thíortha de chuid Ghrúpa Stát na hAfraice, Mhuir Chairib agus an Aigéin Chiúin;
- **Tionscnamh Maoinithe Nuálach don Chultúr** – tacaíonn sé le tionscail an chultúir agus na cruthaitheachta maidir le rochtain a fháil ar mhaoiniú agus inniúlachtaí fiontraíochta a fheabhsú;
- **Conairí Oidhreachta Bhóthar an tSíoda san Afganastáin, san Áise Láir agus san Iaráin – An Ghné Idirnáisiúnta Bhliain Eorpach na hOidhreachta Cultúrtha**, comhar comhphárteach a sheol an tAontas Eorpach agus UNESCO i mí Dheireadh Fómhair 2018, chun rannchuidiú an chultúir leis an bhforbairt inbhuanaithe a neartú, trí fhorbairt turasóireachta oidhreachta-bhunaithe le haghaidh eispéiris ardcháilíochta cuairteoirí feadh Chonairí Oidhreachta Bhóthar an tSíoda sna tíortha is tairbhíthe;
- **Procultura** – ag cur fostaíochta agus giniúint ioncaim chun cinn i bhfo-earnálacha cultúrtha an Cheoil, na dtaibhealaíon agus litríocht na leanaí/na hóige agus na

foilsitheoireachta i dtíortha san Afraic ina labhraítear an Phortaingéilis (tíortha PALOP) agus i dTíomór Thoir;

- **Tógáil Féiniúlachta agus an Tionscnamh Gnó a Roinnt** – dul i ngleic le roinnt de bhunchúiseanna na leochaileachta agus na himirce neamhrialta trí earnálacha táirgiúla a rannchuidíonn le tógáil féiniúlachta a neartú – amhail earnálacha agus tionscail an chultúir agus na cruthaitheachta – agus trí aghaidh a thabhairt ar shlabhraí luacha na margaí stíle maireachtála agus trí tháirge a gcruthaitheachta a roinnt trí rochtain ar mhargaí nua;
- **Tacaíonn CreatiFI** le tionscail an chultúir agus na cruthaitheachta chun rochtain a fháil ar mhaoiniú, trí ráthaíochtaí agus iasachtaí, agus trí fhorbairt acmhainní d'idirghabhálaithe airgeadais sna tíortha ó Ghrúpa Stát na hAfraice, Mhuir Chairib agus an Aigéin Chiúin;
- **An tSaoráid Saineolaithe AE-UNESCO** – tacaíonn an tionscadal le cúnamh teicniúil agus sásraí idir piaraí chun eolas agus dea- chleachtais a chomhroinnt chun beartais agus timpeallachtaí institiúideacha do thionscail an chultúir agus na cruthaitheachta a neartú; is é is aidhm dó córais inbhuanaithe rialachais a sholáthar don chultúr, ag cuidiú le tionscail an chultúir agus na cruthaitheachta a fhorbairt a chuireann le forbairt shóisialta agus eacnamaíoch ionchuimsitheach agus le laghdú na bochtaineachta.

Gníomhaíochtaí atá ar na bacáin:

- Tacú le beartais chultúrtha agus timpeallachtaí institiúideacha do thionscail an chultúir agus na cruthaitheachta, ag bailiú fianaise chun **táscairí agus beartais théamacha chultúrtha a fhorbairt**;
- Tacú le **comhar cultúrtha** idir an Afraic agus an Eoraip agus an oidhreacht chultúrtha san Afraic Fho- Shahárach **ar mhaithe le forbairt inbhuanaithe, síocháin, poist agus fás**.

H. Beartas comharsanachta agus méadaithe

Creat beartais agus príomhthosaíochtaí

Cuireann an **Clár Oibre Eorpach Nua le haghaidh an Chultúir** i dtábhacht gur cheart cur chun cinn an chultúir agus an idirphlé idirchultúrtha a úsáid chun comhtháthú agus forbairt shocheacnamaíoch a spreagadh. I gcomhréir leis an Teachtaireacht Chomhpháirteach *I dtreo straitéis an Aontais maidir le caidreamh cultúrtha idirnáisiúnta*, tá príomhróil ag cultúr agus idirphlé idirchultúrtha maidir leis an athmhuintearas a chur chun cinn. Is é atá i gceist leis seo doiciméid bheartais éagsúla do gach ceann de na réigiúin Chomharsanachta.

Áiríodh leis an gclár réigiúnach tascach ilbhliantúil do Chomharsanacht an Deiscirt – faoi réimse tosaíochta 1) Forbairt an duine, an dea- rialachas, agus an smacht reachta – cuspóir sonrach 4 – ***Tacú le cultúr mar cheanglas d'fhorbairt dhaonna agus cáilíocht saoil níos fearr***. Tacóidh an tAontas leis an gcultúr mar ghné fhíor- riachtanach de shaol an phobail agus mar phríomh- chomhpháirt den phróiseas tógála pobail.

Mar an gcéanna, foráiltear sa Chlár Oibre Eorpach Nua don Chultúr go gcuirfidh an Coimisiún earnálacha an chultúir agus na cruthaitheachta chun cinn sna Balcáin Thiar, lena n-áirítear trí úsáid a bhaint as an Ionstraim um Chúnamh Réamhaontachais, chomh maith le straitéisí comhair chultúrtha a fhorbairt ar an leibhéal réigiúnach, ag tosú leis na Balcáin Thiar.

Cuireann an teachtaireacht *A credible enlargement perspective for and enhanced EU engagement with the Western Balkans* ['Peirspictíocht mhéadaithe inchreidte agus rannpháirtíocht fheabhsaithe an Aontais leis na Balcáin Thiar'] ('Straitéis na mBalcáin Thiar') i dtábhacht gur réamhchoinníollacha riachtanacha iad comhar réigiúnach agus dea- chaidreamh comharsanachta sna Balcáin Thiar chun dul chun cinn ar

chonnair aontachais Eorpach agus chun forbairt shocheacnamaíoch a chur chun cinn sa réigiún trí mheán an chultúir. Ceann de na gníomhaíochtaí a thacaíonn le tionscnamh suaitheanta 6 de straitéis na mBalcán Thiar é comhar sa chultúr a threisiú leis an réigiún agus laistigh den réigiún.

Do Chomhpháirtíocht an Oirthir, sa doiciméad oibre comhpháirteach foirne *Recovery, Resilience and Reform: post-2020 Eastern Partnership priorities* [‘Téarnamh, Athléimneacht agus Athchóiriú: tosaíochtaí Chomhpháirtíocht an Oirthir tar éis 2020’] arna fhoilsiú i mí Iúil 2021, sainaithnítear na cuspóirí seo a leanas sa tosaíocht atá beartaithe ‘Infheistiú i ndaoine agus in eolas’:

- Uasmhéadú a dhéanamh ar **chumas tionscail an chultúir agus na cruthaitheachta mar innill d’fhorbairt eacnamaíoch shóisialta**;
- **Comhar cultúrtha agus idirphlé idirchultúrtha** a neartú, lena n-áirítear trí rannpháirtíocht in Eoraip na Cruthaitheachta, EU4Culture agus tionscnaimh eile a mhéadú.

Gníomhaíochtaí straitéiseacha agus príomhshamplaí

- Is clár réigiúnach ceithre bliana (2020-2024) é **Thaqafa Daayer Maydoor** a chuireann éiceachóras cultúrtha chun cinn ar fud Chomharsanacht an Deiscirt.
- Is clár réigiúnach ceithre bliana (2020-2024) é **CREACT4MED** a bhfuil sé mar chuspóir foriomlán aige ról an chultúir agus na cruthaitheachta a neartú mar veicteoir fostaíochta agus athléimneachta. Díríonn sé ar dhaoine óga agus ar mhná- fhiontraíthe i gComharsanacht an Deiscirt.
- Is é is aidhm d’**Ionú Eoraip na Cruthaitheachta do na Balcáin Thiar** an tacaíocht airgeadais d’eagraíochtaí cultúrtha na mBalcán Thiar a mhéadú trí ionú tiomnaithe a oscailt do na Balcáin Thiar faoi chlár Eoraip na Cruthaitheachta. Cuireadh chun feidhme é seo trí ghlaio sonrach ar thograí a mhaoineigh tionscadail i bpunann earnálacha éagsúlaithe. Áiríodh leis seo aistriúchán agus foilsiú, ailtireacht, fisealaín, péinteáil agus líníocht, amharclannaíocht, damhsa, ealaíona grafacha, ceol, cultúr doláimhsithe, músaeim nó suíomhanna agus foirgnimh stairiúla.
- Is é is aidhm don **Chlár réigiúnach maidir le cultúr agus cruthaitheacht sna Balcáin Thiar**, le buiséad EUR 8 milliún agus i gcomhréir le Straitéis na mBalcán Thiar, idirphlé idirchultúrtha a chur chun cinn agus tionchar shocheacnamaíoch earnáil an chultúir agus na cruthaitheachta a neartú sna Balcáin Thiar.
- Is é is aidhm don tionscadal **EU4Culture** cuidiú le cultúr a dhéanamh mar inneall fáis agus forbartha sóisialta ar fud réigiún Chomhpháirtíocht an Oirthir. Tacaíonn sé le ról méadaithe earnáil an chultúir mar inneall d’fhorbairt eacnamaíoch. Trína chur chuige idir- réigiúnach, tá sé i bhfabhar idirphlé idirchultúrtha agus malartú eolais níos fearr ar fud thíortha Chomhpháirtíocht an Oirthir agus feabhsaíonn sé rialachas áitiúil in earnáil an chultúir.

Gníomhaíochtaí atá ar na bacáin:

- Ullmhúchán leanúnach ar **chlár cultúrtha nua do Chomharsanacht an Deiscirt** do 2023, ina dtacóidh an tAontas Eorpach le hoibrithe cultúrtha mar ghníomhairí tógála pobail.

I. Oideachas agus beartais don óige

Is tionscnamh comhchruthaithe ó bhun aníos é an **Chomhghuaillíocht Oideachas don Aeráid** chun rannpháirtíocht a dhéanamh leis an bpobal oideachais ag leibhéal an Aontais, ag an leibhéal náisiúnta agus ag an leibhéal áitiúil. Mar thionscnamh suaitheanta den teachtaireacht maidir leis an Limistéar Eorpach Oideachais a bhaint amach faoi 2025, is príomhionstraim é chun tionscnaimh agus tionscadail arna seoladh ag an bpobal oideachais chun tacú leis an aistriú go haeráidneodracht a ghabháil agus a

roinnt go héifeachtach. Baineann sé seo go háirithe le ‘scileanna glasa’ agus athruithe iompraíochta a fhorbairt agus naisc a bhunú le tionscnaimh eile, amhail an Comhshocrú Aeráide nó an Bauhaus Eorpach Nua.

Is é atá i **Straitéis an Aontais Eorpaigh i leith na hÓige** an creat le haghaidh comhair maidir le beartas óige an Aontais do 2019-2027, bunaithe ar an Rún ón gComhairle an 26 Samhain 2018. Trína 11 sprioc don óige agus a trí cholún (Rannpháirtíocht a Dhéanamh, Ceangail, Cumhachtaigh), is é is aidhm leis an straitéis rannpháirtíocht lánbhí shibhialta, eacnamaíoch, shóisialta, chultúrtha agus pholaitiúil daoine óga a spreagadh. Tacaíonn sé le forbairt na cruthaitheachta i measc daoine óga chomh maith lena rochtain ar chultúr agus ar uirlisí cruthaitheacha. Tá d’aidhm aige freisin teicneolaíochtaí nua a chur ar fáil chun cruthaitheacht agus nuálaíocht daoine óga a chumhachtú, agus chun suim sa chultúr, sna healaíona agus san eolaíocht a mhéadú.

Tacaíonn an Coimisiún leis na cuspóirí sin trína chlár chistiúcháin, trí bheartais agus trí staidéir:

- Tacaíonn Erasmus+ le cruthaitheacht agus nuálaíocht i dtionscadail chomhair;
- Tacaíonn an Cór Dlíthpháirtíochta Eorpach le hoidhreacht chultúrtha na hEorpa trí thionscadail dheonacha;
- Conclúidí ón gComhairle maidir le rochtain daoine óga ar an gcultúr (Samhain 2010);
- Conclúidí ón gComhairle maidir le hacmhainneacht chruthaitheach agus nuálach daoine óga a chothú (Bealtaine 2012).

Ina theannta sin, is í 2022 **Bliain Eorpach na hÓige**, ag léiriú a thábhachtaí atá an óige Eorpach chun todhchaí níos fearr a thógáil – níos glaise, níos ionchuimsithí agus níos digití. Tugann sé deiseanna do dhaoine óga foghlaim, a bhfiseanna a roinnt, bualadh le daoine agus a bheith rannpháirteach i ngníomhaíochtaí ar fud na hEorpa. Tá naoi réimse beartais ann, lena n-áirítear ‘cultúr’, agus, mar shampla, le cur chun feidhme an tionscnaimh shuaitheanta ‘Tagann an Óige ar an gcultúr a bhuí le DiscoverEU in 2022’.

Gníomhaíochtaí straitéiseacha agus príomhshamplaí

- I ndlíthchomhar leis an NEB, i bhFeabhra 2022 sheol an Chomhghuaillíocht Oideachas don Aeráid glao comhpháirteach ar léirithe spéise d’ionaid oideachais agus eolais chun a dtionscadail NEB féin a fhorbairt, ag tabhairt le chéile dearadh, inbhuanaitheacht agus cuir chuige nua teagaisc.
- Oidhreacht chultúrtha a chur chun cinn do thaistealaithe óga DiscoverEU (Erasmus+), lena n-áirítear cruinnithe DiscoverEU ar fud na hEorpa.
- Glacadh an togra ón gCoimisiún le haghaidh Molta ón gComhairle maidir le foghlaim ar mhaithe le hinbhuanine comhshaoil ag an gComhairle, i mBealtaine 2022⁵². Spreagann sé seo tíortha chun foghlaim don aistriú glas agus don fhorbairt inbhuanaithe a bhunú mar cheann de na réimsí tosaíochta i mbeartais agus i gclár oideachais agus oiliúna.
- Fócas láidir ar an aistriú glas mar chuid de thosaíochtaí straitéiseacha an Limistéir Eorpaigh Oideachais⁵³ agus cur chuige STEAM a chur chun cinn, i gclár oibre um chlaochlú oideachais an Aontais: réimsí eolaíochta, teicneolaíochta, innealtóireachta agus matamaitice (STEM) a chomhtháthú leis na healaíona⁵⁴.

⁵² <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9242-2022-INIT/ga/pdf>

⁵³ [EUR-Lex - 52020DC0625 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#): COM/2020/625 final.

⁵⁴ Sa chomhthéacs seo, tá brí leathan le ‘ealaíona’, a chumhdaíonn na healaíona cruthaitheacha, cultúr agus teangacha ach freisin na daonnachtaí agus na heolaíochtaí sóisialta. Is é an smaoineamh an idirdhisciplíneacht a threisiú agus ábharthacht STEM do dhúshlán chomhshaoil, chultúrtha, eacnamaíocha agus shóisialta a chur i dtábhacht trí fhoghlaim agus theagasc an fhíorshaoil.

Gníomhaíochtaí atá ar na bacáin:

- **Bearta leantacha do Bhliain Eorpach na hÓige 2022** a áirithiú;
- Leanúint leis an **tacaíocht trí chlár Erasmus+ agus an Chóir Dlúthpháirtíochta Eorpaigh** i dtreo an chultúir, na cruthaitheachta agus na nuálaíochta, chomh maith le foghlaim faoi luachanna agus oidhreacht an Aontais a éascú;
- An tionscnamh suaitheanta **Discover EU** a chur chun cinn tuilleadh;
- Méadú ar **shineirgí idir Chomhghuaillíocht Oideachas don Aeráid agus beartais agus tionscnaimh ábhartha eile** maidir le hinbhuanaitheacht agus gníomhaíocht ar son na haeraíde.

J. Margadh aonair agus beartais thionsclaíocha

Creat beartais agus príomhthosaíochtaí

Sainithnítear 14 éiceachóras tionsclaíocha sa straitéis thionsclaíoch Eorpach agus ina nuashonrú⁵⁵, agus is ceann díobh sin iad tionscail an chultúir agus na cruthaitheachta. Is e is aidhm don chur chuige maidir leis na héiceachórais tionsclaíocha – a chuimsíonn gach gníomhaí poiblí agus príobháideach a oibríonn i slabhra luacha (idir na gnólaíochtaí nuathionscanta is lú agus na cuideachtaí is mó, idir an saol acadúil agus taighde, idir soláthraithe seirbhíse agus soláthróirí) – cuidiú le téarnamh agus méadú tionscail an chultúir agus na cruthaitheachta, agus leas á bhaint ag an am céanna as an aistriú glas agus digiteach⁵⁶.

Gníomhaíochtaí straitéiseacha agus príomhshamplaí

Tá an **Tionscadal Comhpháirtíochta WORTH**⁵⁷ ábhartha go háirithe mar tá sé tiomanta d'**fhás níos cliste, níos inbhuanaithe agus níos ionchuimsithí a fhorbairt trí réitigh dearaidh** trí chuidiú le FBManna i dtionscail stíle maireachtála réitigh ghlasa agus ionchuimsitheacha a aimsiú chun a bpróisis ghnó, a gcuid táirgí agus a gcuid seirbhísí a fheabhsú. Is ionann FBManna agus 99 % de na cuideachtaí ar fad san Aontas Eorpach agus tá thart ar 85 % de phoist nua cruthaithe acu le cúpla scór bliain anuas. Is minic a bhíonn deacracht acu réitigh ghlasa, dhigiteacha agus níos ionchuimsithí a aimsiú agus chun fanacht iomaíoch. Dá bhrí sin, soláthraíonn WORTH tacaíocht tiomanta do FBManna i bhfoirm clár gortainne⁵⁸ do chomhpháirtíochtaí gnó idir dearthóirí, déantúsóirí/ceardaithe agus soláthróirí teicneolaíochta chun cuidiú le smaointe gnó nua a fhorbairt. Diríonn sé ar thionscail stíle maireachtála, lena n-áirítear teicstíl agus éadaí, coisbheart, leathar agus fionnadh, troscán, agus maisiú baile, seodra agus gabhálaí. **Caithfidh na comhpháirtíochtaí gnó aghaidh a thabhairt ar dhúshláin i gcomhréir le SDGanna amhail an geilleagar ciorclach/glas nó an nuálaíocht shóisialta.** Ó bhí 2017 ann, tá tacaíocht tugtha cheana féin ag an Tionscadal Comhpháirtíochta WORTH do 217 gcomhpháirtíocht thrasnáisiúnta agus tacófar le thart ar 135 chomhpháirtíocht nua faoi 2025.

⁵⁵ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/european-industrial-strategy_en agus COM(2021) 350 final https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/communication-industrial-strategy-update-2020_en.pdf.

⁵⁶ Annual Single Market Report 2021 [‘Tuarascáil Bhliantúil 2021 ar an Margadh Aonair’], lgh. 98-104: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/swd-annual-single-market-report-2021_en.pdf

⁵⁷ [Tionscadal Comhpháirtíochta WORTH \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/european-industrial-strategy_en)

⁵⁸ Áirítear leis an gclár gortainne a) tacaíocht airgeadais; b) traenáil maidir le straitéis ghnó agus forbairt teicneolaíochta; c) comhairle dlí maidir le cearta agus cosaint maoine intleachtúla; d) rannpháirtíocht i dtuaispeántais agus seónna trádála; e) líonrú agus naisc ghairmiúla; f) comhairle maidir le deiseanna airgeadais/cistiúcháin.

Thairis sin, tacaíonn an Coimisiún le tionscail an chultúir agus na cruthaitheachta, go háirithe cuideachtaí agus fiontraithe cruthaitheacha, trí líonraí trasearnála tacaíochta gnó: An Líonra Fiontar Eorpach (EEN)⁵⁹ agus an tArdán Comhair do Bhraislí Fiontar⁶⁰ (ag tacú le FBManna, líonrú, idirnáisiúnú, meaitseáil B2B etc.). Treisíonn gníomhaíochtaí sonracha scileanna, gairmiúlacht agus oiliúint poist trí:

- Erasmus d'Fhiontraithe Óga⁶¹ (ag éascú malartú taithí fiontraíochta agus bainistíochta, ag tacú le gairmiúlacht, scileanna agus oiliúint ar an láthair oibre);
- Geallsealbhóirí a spreagadh chun comhpháirtíocht scileanna ar scála mór a bhunú d'éiceachóras thionscail an chultúir agus na cruthaitheachta, a seoladh an 28 Aibreán 2022 faoin gComhshocrú ar Scileanna⁶², ina bhfuil breis agus 100 comhalta atá tiomanta d'uas- sciliú an lucht saothair agus do dhaoine tréitheacha a mhealladh chuig tionscail an chultúir agus na cruthaitheachta.

Gníomhaíochtaí atá ar na bacáin:

Faoin Tionscadal Comhpháirtíochta WORTH:

- An clár meantóireachta a chur chun feidhme do na 65 chomhpháirtíocht thrasnáisiúnta roghnaithe (2022);
- Glaonna ar léirithe spéise a sheoladh chun comhpháirtíochtaí nua a roghnú in 2023;
- Scileanna a threisiú le haghaidh fhorbairt iomaíoch agus inbhuanaithe thionscail an chultúir agus na cruthaitheachta i dtimpeallachtaí digiteacha agus don aistriú glas.

K. Taighde agus nuálaíocht

Creat beartais agus príomhthosaíochtaí

Chuir clár réime Fís 2020 an Aontais Eorpaigh (2014-2020) EUR 77 billiún ar fáil mar chistiú le haghaidh gníomhaíochtaí taighde agus nuálaíochta bunaithe ar na trí thosaíocht atá aige: Eolaíocht den scoth, Ceannaireacht thionsclaíoch agus Dúshlán shochaíocha; tháinig an cultúr go príomha faoi scáth 'Dúshlán shochaíocha'. Áirítear i gclár réime Fís Eorpach 2021-2027 braisle taighde tiomnaithe ar **Chultúr, Chruthaitheacht agus ar Shochaí Ionchuimsitheach**. Tá buiséad iomlán EUR 2.28 billiún ag Braisle 2, le EUR 400 milliún ar fáil idir 2021-2022, agus tá sé dírithe ar 3 réimse idirghabhála, iad ar fad ábhartha do SDGanna: daonlathas agus rialachas, oidhreacht chultúrtha agus tionscail an chultúir agus na cruthaitheachta, agus claochluithe sóisialta agus eacnamaíocha. Tugann sé aird ar leith ar 'thacú le teacht chun cinn foirmeacha nua de léiriú cultúrtha'.

Gníomhaíochtaí straitéiseacha agus príomhshamplaí

D'infheistigh Ceann Scribe 2 ar **Oidhreacht chultúrtha agus tionscail an chultúir agus na cruthaitheachta** níos mó ná EUR 100 milliún i nglonna 2021-2022 trí thrí phríomhchólún: gníomhaíochtaí glasa, digiteacha agus nuálaíochta, ina bhfuil an cultúr ina spreagthóir de SDGanna ar bhealaí éagsúla: aghaidh a thabhairt ar iomaíochas eacnamaíoch agus nuálaíocht, ar chomhtháthú agus ar chuimsiú sóisialta, ar inbhuanaithe comhshaoil agus ar ghníomhaíocht ar son na haeraíde. Is é is aidhm do ghníomhaíochtaí taighde agus nuálacha faoin gceann scribe seo oidhreacht chultúrtha na hEorpa a

⁵⁹ An Líonra Fiontar Eorpach | An Líonra Fiontar Eorpach (europa.eu)

⁶⁰ Leathanach baile | Ardán Comhair do Bhraislí Fiontar Eorpacha

⁶¹ https://ec.europa.eu/growth/smes/supporting-entrepreneurship/erasmus-young-entrepreneurs_en

⁶² <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1534&langId=en> agus https://pact-for-skills.ec.europa.eu/index_en

chosaint, a chaomhnú agus a athbhunú ar bhealach níos fearr, na healaíona a chur chun cinn agus iomaíochas thionscail an chultúir agus na cruthaitheachta san Eoraip a mhéadú trí úsáid a bhaint as teicneolaíochtaí níos glaise agus digitithe/ceannródaíocha.

Áiríodh leis an gcéad chlár oibre 2021-2022 gníomhaíochtaí taighde ina bhfuil tionscail an chultúir agus na cruthaitheachta ina spreagthóirí den nuálaíocht agus ina bhfuil gá le rannpháirtíocht ghníomhach leo i gcomhoibrithe taighde ildisciplíneacha agus trasearnála. Áiríodh ar na topaicí sin:

- teicneolaíochtaí glasa agus ábhair don oidhreacht chultúrtha;
- bainistíocht rannpháirteach agus maoiniú inbhuanaithe músaeim agus institiúidí cultúrtha;
- tionscail an chultúir agus na cruthaitheachta mar spreagthóir den nuálaíocht agus den iomaíochas;
- oidhreacht chultúrtha a chaomhnú agus a fheabhsú le hardteicneolaíochtaí digiteacha;
- ceardaíocht thraidisiúnta don todhchaí;
- éiceachóras ceoil Eorpach atá iomaíoch, cothrom agus inbhuanaithe;
- iomaíochas idirnáisiúnta thionscal déanta scannán na hEorpa;
- éifeachtaí an athraithe aeráide agus guaiseacha nádúrtha ar an oidhreacht chultúrtha;
- cluichí agus cultúr atá ag múnú ár sochaí;
- an Bauhaus Eorpach Nua – ag múnú bealach maireachtála níos glaise agus níos cothroime i sochaithe cruthaitheacha agus ionchuimsitheacha trí mheán na hailtireachta, an dearaidh agus na healaíona.

Thairis sin, d’ainmnigh an Institiúid Eorpach um Theicneolaíocht agus Nuálaíocht (EIT) **Pobal Eolais agus Nuálaíochta (PEN) atá tiomnaithe d’earnálacha agus do thionscail an chultúir agus na cruthaitheachta (EIT Cultúr agus Cruthaitheacht)** an 22 Meitheamh 2022. Tabharfaidh sé príomhpháirtithe san ardoideachas, sa taighde agus sa ghnó le chéile chun leas a bhaint as acmhainneacht nuálaíochta na n-earnálacha ábhartha. Éascóidh an PEN an t-aistriú digiteach, glas agus sóisialta freisin.

I dteannta leis an mbraisle agus na gníomhaíochtaí thuasluaite a dhíríonn ar earnálacha agus ar thionscail an chultúir agus na cruthaitheachta faoi Fhís Eorpach, tá idirnaise ann freisin idir cultúr agus spriocanna taighde maidir le hinbhuanaitheacht faoi **Bhraisle 5 ar Aeráid, Fuinneamh agus Soghluaisteacht**. Tá topaicí sonracha agus gníomhaíochtaí tiomnaithe ann chun straitéisí athchóirithe atá tíosach ar fhuinneamh a chur i bhfeidhm ar fhoirgnimh stairiúla go háirithe faoi **Cheann Scríbe 4** den bhraisle seo. Díríonn sé seo ar **Fhoirgnimh agus áiseanna tionsclaíocha atá i mbun an aistrithe fuinnimh** agus arb é is aidhm dó stoc foirgneamh níos éifeachtaí agus níos inbhuanaithe a bhaint amach trí fhoirgnimh a athchóiriú agus a nuachóiriú. Thairis sin, faoi Cheann Scríbe 4, beartaítear leis an gcomhpháirtíocht chomhchláraithe **Built4people** tionscadail taighde agus nuálaíochta a mhaoiniú le haghaidh ‘comhshaol foirgnithe inbhuanaithe atá dírithe ar dhaoine’, ag tabhairt geallsealbhóirí poiblí agus príobháideacha le chéile chun conairí taighde agus nuálaíochta a chruthú i dtreo na hinbhuanaitheachta agus maireachtála níos fearr. Tugann an cur chuige seo, mar aon leis an bhfócas ar inbhuanaitheacht, gné shóisialta agus chultúrtha do na gníomhaíochtaí agus na hábhair a mhaoinítear faoin gcomhpháirtíocht seo, rud atá go mór i gcomhréir le prionsabail an NEB sa chomhshaol tógtha (mar shampla maidir le hoidhreacht chultúrtha agus cáilíocht an eispéiris). I measc na bpríomhthionchar lena bhfuil coinne ó Cheann Scríbe 4, tá sé beartaithe comhshaol tógtha de cháilíocht níos airde, níos inacmhainne agus níos ionchuimsithí a bhaint amach, an t-athrú aeráide a mhaolú agus an comhshaol a chaomhnú, oidhreacht chultúrtha a choimirciú, inbhuanaitheacht, ciorclaíocht agus aeistéitic a chur san áireamh, agus coinníollacha maireachtála níos fearr a áirithiú ag an am céanna. Thairis sin, chruthaigh tionscnaimh ábhartha a bhaineann le ‘Cathracha cultúrtha’⁶³, atá bunaithe ar thionscadail bhraisle de chuid Fís 2020, an bonn le

⁶³ Cf. an Forógra Fís 2020 de Chathracha Eorpacha.

haghaidh roinnt gníomhaíochtaí comhoibríocha agus faoi stiúir an phobail. Tá ról lárnach acu seo maidir le limistéir uirbeacha stairiúla a chlaochlú agus réitigh a chur chun cinn chun ceantair uirbeacha a athbheochan i ndiaidh na paindéime COVID-19. Mar shampla, chomhordaigh an Coimisiún obair shainghrúpa Fís 2020 ar ‘an chathair atá dírithe ar an duine: deiseanna do shaoránaigh trí thaighde agus nuálaíocht’, a seachadadh in 2020⁶⁴, agus mhapáil sé gach tionscnamh uirbeach, lena n-áirítear iad siúd a thugann aghaidh ar chultúr sa Tuarascáil Bhliantúil Mapála: Taighde agus nuálaíocht an Aontais do chathracha agus le cathracha (Meitheamh 2021)⁶⁵.

Gníomhaíochtaí atá ar na bacáin:

Braisle 2 d’Fhís Eorpach (Ceann scríbe 2 ar ‘Oidhreacht chultúrtha, tionscail an chultúir agus na cruthaitheachta’)

- Tacaíocht bhreise a thabhairt do na trí réimse de **ghníomhaíochtaí glasa, digiteacha agus nuálacha, d’fhonn SDGanna na Náisiún Aontaithe**, go háirithe trí **leathnú na ndeiseanna do chomhoibriú digiteach agus do chomhchruthú** chun freastal ar riachtanais ghairmithe agus thaighdeoirí oidhreachta cultúrtha na hEorpa trí fhorbairt a dhéanamh, ó 2023 ar aghaidh, Néal Comhoibriúch Eorpach don Oidhreacht Chultúrtha (ECCCH), **faoi dhlínse na hEorpa**;
- Spreagfaidh athchóiriú agus caomhnú na hoidhreachta cultúrtha forbairt **teicneolaíochtaí agus modhanna nua atá neamhdhíobhálach don chomhshaoil chun go mbeidh an Eoraip chun tosaigh i mbainistíocht inbhuanaithe na hoidhreachta cultúrtha**;
- Glaonna ar thograí a fhoilsiú le topaicí ar **thionscail an chultúir agus na cruthaitheachta mar spreagthóirí d’aistriú aeráide ionchuimsitheach, agus ag an am céanna na bunluachanna NEB d’inbhuanaitheacht, cuimsiú agus aeistéitic, chomh maith le hábhair a bhaineann le turasóireacht chultúrtha chun tacú le forbairt inbhuanaithe ceantair tuaithe agus ceantair iargúlta**;
- **Creat a fhorbairt le haghaidh cur chuige iomlánaíoch maidir le taighde agus nuálaíocht chun rannchuidiú le hinbhuanaitheacht chomhshaoil, shóisialta agus chultúrtha** na hoidhreachta cultúrtha ar scála nach bhféadfadh aon Bhallstát ná an Coimisiún Eorpach a bhaint amach ina aonar.

Braisle 5 d’Fhís Eorpach

- Áireofar i gCeann Scríbe 4 topaic ar chinnte a dhéanamh de go mbeidh **foirgnimh stairiúla slán i bhfad na haimsire don aistriú chuig fuinneamh glan sa chlár oibre atá le teacht**.

EIT – PEN maidir le hearnálacha agus tionscail an chultúir agus na cruthaitheachta

- 2023: Bliain na ngnólachtaí nuathionscanta um Chultúr agus Cruthaitheacht EIT PEN⁶⁶.

L. An geilleagar digiteach agus an tsochaí dhigiteach

An 10 Samhain 2021, d’fhoilsigh an Coimisiún moladh maidir le **spás coiteann sonraí Eorpach don oidhreacht chultúrtha**. Is é is aidhm dó an bealach a réiteach do spás coiteann sonraí Eorpach don oidhreacht chultúrtha, rud a chuideoidh le hinstiúidí oidhreachta cultúrtha dlús a chur lena n-íarrachtaí

⁶⁴ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/5b85a079-2255-11ea-af81-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-search>

⁶⁵ [Taighde agus nuálaíocht an Aontais do chathracha agus le cathracha – Oifig Foilseachán an Aontais Eorpaigh \(europa.eu\)](https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/1a11dc10-edba-11eb-a71c-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF)
<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/1a11dc10-edba-11eb-a71c-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF>

⁶⁶ <https://eit.europa.eu/eit-community/eit-culture-creativity>

digitithe agus caomhnaithe, agus na deiseanna a chruthaíonn an claochlú digiteach a thapú. Is é is cuspóir leis athúsáid sócmhainní oidhreachtacha cultúrtha digitithe a threisiú, go háirithe i 3T, i bpríomhréimsí éagsúla amhail an oideachas, an turasóireacht inbhuanaithe agus earnálacha an chultúir agus na cruthaitheachta, agus tionchar dearfach aige sin ar an bhfás eacnamaíoch. Cuirfidh an spás coiteann sonraí Eorpach don oidhreacht chultúrtha leis an mBonneagar Eorpach um Sheirbhís Dhigiteach agus leathnóidh sé a chuid feidhmiúlachtaí reatha.

Is féidir le sócmhainní oidhreachtacha cultúrtha atá digitithe i 3T a bheith ina bhfoinse eolais ábhartha ar thionchar aeráide agus oiriúnú don aeráid (mar shampla, ceadáíonn anailís 3T neamhscristach ar shócmhainní, léirshamlú damáiste agus faisnéis le haghaidh athchóiriú, caomhnú, etc.). Mar an gcéanna, d'fhéadfadh sócmhainní oidhreachtacha cultúrtha i 3T a bheith rithabhachtach chun athléimneacht in aghaidh na hathraithe aeráide a mhéadú agus chun tacú le caomhnú coisctheach séadchomharthaí, foirgnimh agus suíomhanna oidhreachtacha cultúrtha.

Rannchuideoidh an spás sonraí don oidhreacht chultúrtha le SDG 4 (Oideachas ar Ardchaighdeán) freisin toisc go soláthróidh sócmhainní digiteacha oidhreachtacha cultúrtha sa spás sonraí dearchtaí iolracha ar fhorbairtí stairiúla, eolaíocha agus cultúrtha ar fud na hEorpa agus níos faide i gcéin.

Is féidir le digitiú sócmhainní oidhreachtacha cultúrtha agus lena n-athúsáid poist nua a ghiniúint, ní hamháin in earnáil na hoidhreachtacha cultúrtha ach freisin in earnálacha an chultúir agus na cruthaitheachta eile (mar shampla, an tionscal cearrbhachais agus tionscal na scannán), agus ar an gcaoi sin rannchuidiú le SDG 8 (Obair Chuibhiúil agus Fás Eacnamaíoch). Neartóidh an spás sonraí don oidhreacht chultúrtha comhar, comhpháirtíochtaí agus rannpháirtíocht le líonra na gcomhpháirtithe sonraí (mar shampla iarsmalanna, gailearaithe, leabharlanna, agus cartlanna ar fud na hEorpa), comhbhailitheoirí agus saineolaithe atá ag obair i réimse na hoidhreachtacha cultúrtha digiteacha, as a dtiocfaidh fás eacnamaíoch.

Ina theannta sin, rannchuideoidh an spás sonraí don oidhreacht chultúrtha le SDG 9 (Tionscal, Nuálaíocht agus Bonneagar) toisc go neartóidh sé nuálaíocht agus cruthú seirbhísí agus feidhmchláir nua trí shócmhainní digitithe na hoidhreachtacha cultúrtha a úsáid agus a athúsáid i bpríomhréimsí éagsúla (mar shampla oideachas, cathracha cliste agus samhaltú comhshaoil, turasóireacht inbhuanaithe – in éineacht leis an spás sonraí don turasóireacht – agus earnálacha an chultúir agus na cruthaitheachta). Osclaíonn sócmhainní cultúrtha digitithe ar ardchaighdeán bealaí nua chun rannpháirtíocht a dhéanamh go digiteach le hábhar cultúrtha agus taitneamh a bhaint as trí chomhchoimeádaíocht, comhdhearadh agus sluafoinisiú, ag cumhachtaigh rannpháirtíocht an phobail.

I réimse an bheartais chlosamhairc, sheol an Plean Gníomhaíochta um na Meáin Chumarsáide agus Chlosamhairc a glacadh i mí na Nollag 2020⁶⁷ **uirilis le haghaidh modheolaíochta comhchoiteann maidir le háireamhain CO₂ le haghaidh léiriúcháin chlosamhairc ar fud tionscal closamhairc na hEorpa** (gníomh 6 maidir le glasú in 2023). Thacaigh sé freisin le **feachtas feasachta chun an éagsúlacht taobh thiar den cheamara a chur chun cinn sa tionscal closamhairc**, ag cuidiú leis oiriúnú d'athruithe sochaíocha (gníomh 8 faoi éagsúlacht).

Gníomhaíochtaí atá ar na bacáin:

- An spás sonraí a imscaradh don oidhreacht chultúrtha;
- An Plean Gníomhaíochta um na Meáin Chumarsáide agus Chlosamhairc a chur chun feidhme tuilleadh.

M. Gníomhú ar son na haeráide agus beartas comhshaoil

Creat beartais agus príomhthosaíochtaí

⁶⁷ [IMMC.COM%282020%29784%20final.ENG.xhtml.1_EN_ACT_part1_v8.docx \(europa.eu\)](#)

Sheol an Coimisiún **an Comhshocrú Aeráide Eorpach** in 2020 mar chuid den Chomhaontú Glas don Eoraip. Is é is aidhm dó aitheantas a thabhairt don tábhacht a bhaineann le gníomhaíocht ó bhun aníos, ag tabhairt ról do shaoránaigh ó gach glúin agus pobail áitiúla san aistriú chuig sochaí athléimneach agus aeráidneodrach. Trína ghníomhaíochtaí, is é is aidhm don tionscnamh tacú le tionscnaimh ó bhun aníos trí fhaisnéis a sholáthar ar an aistriú aeráide, spásanna a fhorbairt le go bhféadfaidh geallsealbhóirí agus saoránaigh oibriú le chéile, agus cuidiú le tionscnaimh nua a thosú.

Tríd an gComhshocrú Aeráide, is féidir le saoránaigh agus le pobail a ngníomhaíochtaí aeráide a thaispeáint agus gealltanais a dhéanamh maidir le maolú aeráide agus oiriúnú don aeráid tríd an ardán ‘Count Us In’.

Is é aidhm na n-uirlisí seo rannpháirtíocht a dhéanamh le saoránaigh chun insintí áitiúla aeráide a chomhchruthú, ag cur san áireamh oidhreacht chultúrtha, cúla, agus chun gníomhaíocht a fhréamhshamhail le chéile sa phobal áitiúil. Tacaíonn an Comhshocrú Aeráide le próisis nuálacha chomhchruthaitheacha do phobail áitiúla, amhail rannpháirtíocht lucht ceaptha beartas le saoránaigh chun iad a chumhachtú trí ról éascaitheora a ghlacadh don phlé ar an athrú aeráide agus cosaint an chomhshaoil i gcathracha. Is é breisluach an Chomhshocráithe Aeráide ná comhar a chothú idir páirtithe éagsúla (mar shampla ealaíontóirí, ionaid chultúrtha, eagraíochtaí neamhrialtasacha, rialtais áitiúla agus gnólachtaí), chun comhspricanna a bhaint amach.

Féadfaidh ealaíontóirí, lucht tionchair, méaraí agus aon saoránach atá tiomanta do ghníomhaíocht aeráide a bheith ina **Ambasadóir um Chomhshocrú Aeráide** chun tacú leis an obair atá ar siúl cheana féin ina bpobail. Is bealach comhlántach é bheith i d’ambasadóir chun eolas, spreagadh agus tacaíocht a thabhairt do ghníomhaíocht aeráide i bpobail agus i líonraí áitiúla.

Maidir le beartais chomhshaoil, ní féidir leis an athrú claochlaithe inár sochaithe agus inár ngeilleagair, a theastaíonn chun an Comhaontú Glas a chur i gcrích, tarlú gan toiliú na sochaí ina hiomláine. Teastaíonn athrú ar noirm, luachanna agus dearcaidh shóisialta, is é sin athrú cultúir, mar a shainaithnítear i dtosaíochtaí an Chomhaontaithe Ghlais. Mar an gcéanna, cuireann obair ardaithe feasachta bithéagsúlachta litearthacht an dúlra, comhbhá, dlúthpháirtíocht agus cúram don dúlra chun cinn, chomh maith le cuir chuige idirdhisciplíneacha chun cuidiú le daoine idirnascadh na gcóras eacnamaíoch, sóisialta agus nádúrtha a thuiscint.

Cruthaíonn gnéithe tírdhreacha, bithéagsúlacht agus limistéir dúlra faoi chosaint an Aontais (Natura 2000) a oidhreacht doláimhsithe agus is bonn iad dár dtodhchaí. D’athdhearbhaigh an tEorabharaiméadar is déanaí *Attitudes of Europeans towards Biodiversity* [Dearcadh na nEorpach i leith na Bithéagsúlachta] go bhfuil meas mór ag muintir na hEorpa ar an dúlra agus ar an mbithéagsúlacht agus go bhfuil coinne acu leis go ngníomhóidh an tAontas Eorpach chun iad a chosaint. Go háirithe, baineann na gníomhaíochtaí a mheas formhór na nEorpach a bheith tábhachtach le hathbhunú an dúlra agus na bithéagsúlachta chun damáiste a chúiteamh, agus saoránaigh a chur ar an eolas níos fearr faoi thábhacht an dúlra agus na bithéagsúlachta. Léiríonn an suirbhé céanna freisin gur beag saoránach atá ar an eolas faoin líonra Natura 2000 agus faoi iarrachtaí an Aontais agus a Bhallstáit iad a chosaint.

Sin an chúis go gcuireann **straitéis bithéagsúlachta an Aontais do 2030** i dtábhacht a thábhachtaí atá sé feasacht ar an mbithéagsúlacht a mhéadú agus bithéagsúlacht agus éiceachórais a chomhtháthú sna scoileanna, san ardoideachas agus in oiliúint ghairmiúil. San idirbheartaíocht idirnáisiúnta don chreat bithéagsúlachta domhanda iar-2020, áitíonn an Coimisiún an tábhacht a bhaineann le hearnálacha an chultúir agus rannpháirtíocht na ngníomhaithe san oideachas, sna meáin agus in earnáil na n-ealaíon agus an chultúir a lua.

Gníomhaíochtaí straitéiseacha agus príomhshamplaí

- Tugann **an Dámhachtain um Phríomhchathair Ghlas na hEorpa** (do chathracha móra) agus **Dámhachtain na nDuilleog Glas** (do chathracha faoi bhun 100 000 áitritheoir) agus an bhéim a leagann siad ar rannpháirtíocht na saoránach go leor spáis le haghaidh gníomhaíochtaí cultúrtha agus oideachais ar ábhar na hinbhuanaitheachta. Maoinithe faoin gClár LIFE, tacaíonn na dámhachtainí le cur chun feidhme an Chomhaontaithe Ghlais ar an talamh ag leibhéal uirbeach. Tá na cathracha buaiteacha ar thús cadhnaíochta an aistrithe ghlais agus tá an cumas acu a bheith mar eiseamláir do chathracha eile. Faigheann buaiteoirí na bPríomhchathracha Glas (ceann amháin in aghaidh na bliana) EUR 600 000 agus buaiteoirí na nDuilleog Glas (uasmhéid dhá cheann in aghaidh na bliana) EUR 200 000. Tacaíonn agus spreagann an teideal na cathracha buaiteacha chun raon leathan gníomhaíochtaí agus tionscadal a eagrú le linn na bliana. Cuimsíonn siad seo de ghnáth tacaíocht oideachais i scoileanna nó do dhaoine óga, tionscadail ealaíne agus inbhuanaitheachta do shaoránaigh, seónna ealaíne a léirmhíononn ealaín agus cosaint an chomhshaoil, etc⁶⁸. Cuimsíonn na searmanais bhronnta imeachtaí cultúrtha agus cuir i láthair de ghnáth. Tuairiscíonn cathracha go bhfuil go leor buntáistí ag baint leis an teideal, lena n-áirítear cumhdach méadaithe sna meáin idirnáisiúnta, móiminteam níos mó sa chathair chun leanúint ar aghaidh le hinbhuanaitheachtaí a fheabhsú nó tarraingteacht mhéadaithe mar cheann scribe turasóireachta.
- **Comhar le músaeim stair an dúlra agus eolaíochta, gairdíní luibheolaíocha, zúnna agus uisceadáin tríd an gcomhrialtas domhanda ‘United for Biodiversity’ [‘Aontaithe ar son na Bithéagsúlachta’].** Comhordaithe ag an gCoimisiún ó mhí an Mhárta 2020 ann, tugann an comhrialtas na hinstiúidí agus na heagraíochtaí seo le chéile, agus tá sé oscailte freisin d’ionaid taighde agus d’ollscoileanna, do thearmainn dúlra agus do limistéir faoi chosaint ar fud an domhain, agus d’iarsmalanna d’aon chatagóir, amhail músaeim ealaíne, ailtireachta nó staire. Tugann sé cuireadh dóibh teacht le chéile agus a nguth a ardú faoi ghéarchéim an dúlra, ag léiriú tábhacht an dúlra don chine daonna. Cumhdaíonn an comhrialtas anois 51 tír agus críoch, ag cruthú pobail de 323 eagraíocht, páirceanna náisiúnta agus limistéir faoi chosaint, uisceadáin, gairdíní luibheolaíocha, zúnna, músaeim (lena n-áirítear músaeim ealaíne), ionaid taighde agus ollscoileanna chun tacú leis an móiminteam polaitiúil, i gcomhar le comhghuaillíochtaí polaitiúla domhanda eile don dúlra.
- **Sraith uirlisí oideachais maidir le cosaint an dúlra:** Mar chuid de thionscadal níos leithne chun feasacht a ardú ar an ngá atá le cosaint an dúlra, cuidíonn an tsraith straitéisí seo le hoideoirí rannpháirtíocht a dhéanamh le déagóirí maidir le cosaint an dúlra san Eoraip. Cuireann sé raon gníomhaíochtaí ar fáil, laistigh nó lasmuigh, agus iad i ngrúpaí thart ar cheithre mhodúl: (i) cén bhaint atá againn leis an dúlra; (ii) dúlra na hEorpa a thaiscéaladh; (iii) conas a chosnaímid an dúlra san Eoraip; agus (iv) bheith rannpháirteach i gcosaint an dúlra. Tacaítear le go leor gníomhaíochtaí le sonraí agus faisnéis atá ar fáil ó bhunachair shonraí an Limistéir Eorpaigh Oideachais agus ó lucht féachana. Tá an tsraith straitéisí ar fáil i ngach teanga de chuid an Aontais⁶⁹. Áirítear leis na torthaí a bhfuil coinne leo: feasacht a ardú i measc an daonra déagóirí; cuidiú le daoine tuiscint a fháil ar bheartais an Aontais um chosaint an dúlra, ar threoracha maidir le dúlra agus ar Natura 2000, agus ag spreagadh daoine óga chun a bheith rannpháirteach i gcosaint an dúlra.
- **Sineirgí idir cosaint suíomhanna Natura 2000 agus oidhreacht chultúrtha:** Mar cheann d’aschuir phlean gníomhaíochta an Aontais don dúlra, do dhaoine agus don gheilleagar agus mar bhearta leantacha ar Bhliain Eorpach na hOidhreacht Cultúrtha 2018 chomh maith, d’fhoilsigh an Coimisiún an tuarascáil *Natural and cultural heritage in Europe: Working together within the Natura 2000 network*⁷⁰ [‘Oidhreacht nádúrtha agus chultúrtha san Eoraip: Ag obair le chéile laistigh den líonra Natura 2000’]. Déantar iniúchadh sa tuarascáil ar na forluití spásúla idir suíomhanna nádúrtha agus cultúrtha, pléitear inti na bagairtí agus na comhdhúshláin atá acu, agus na deiseanna atá ar fáil faoi

⁶⁸ Mar shampla, tionscadal campála sna sléibhte chun daoine óga a chur ar an eolas faoin athrú aeráide: Une expérience inédite: bivouaquer à la Bastille! - J’agis - Je rêve (greengrenoble2022.eu).

⁶⁹ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/e33a1119-8fa2-11ec-8c40-01aa75ed71a1/language-en>

⁷⁰ [Natural_and_Cultural_Heritage_report_2019_WEB.pdf](#) (europa.eu).

chistí éagsúla an Aontais chun tionscnaimh chomhpháirteacha dúlra agus chultúir a thosú. Leagtar amach inti freisin moltaí maidir le conas is féidir na dúshláin a shárú agus conas bainistíocht chomhtháite agus tairbhí socheacnamaíocha gaolmhara a chur chun cinn.

Tá léarscáil scéil foilsithe ag an gCoimisiún a ligeann d'úsáideoirí iniúchadh a dhéanamh ar an gcaoi a bhforluíonn suíomhanna Natura 2000 agus suíomhanna Oidhreacht Domhanda⁷¹. Bailíodh sraith cás- staidéir freisin chun samplaí praiticiúla a thaispeáint de ghnéithe éagsúla de bhainistíocht chomhtháite rathúil na hoidhreacht nádúrtha agus cultúrtha i suíomhanna Natura 2000⁷². Is é ceann de na príomhthorthaí a d'fhéadfadh a bheith leis an gcomhtháthú sin inniúlacht mhéadaithe na suíomhanna oidhreacht cultúrtha agus nádúrtha chun cuairteoirí a mhealladh. Féadann sé seo éifeacht chascáideach a bheith aige ar an ngeilleagar áitiúil trí dheiseanna nua do thurasóireacht inbhuanaithe, gnó agus forbairt timpeall na suíomhanna. Is féidir go nglacfar níos fearr leis na teorainneacha a bhaineann le cosaint suíomhanna oidhreacht nádúrtha agus cultúrtha dá bharr.

Gníomhaíochtaí atá ar na bacáin:

- **An feachtas múscaíle feasachta ar theicstílí inbhuanaithe a sheoladh** i bhfianaise straitéis an Aontais maidir le teicstílí inbhuanaithe agus cioclacha chun ceannróaíocht a dhéanamh ar ról an Aontais chun aghaidh a thabhairt ar dhúshláin eárnálacha na cruthaitheachta (dearadh, teicstílí agus faisean) chomh maith leis an tábhacht a bhaineann le cinnte a dhéanamh de go mbeidh teicstílí agus faisean san Aontas cioclach;
- Na tairbhí comhshaoil, eacnamaíocha agus sláinte a bhaineann leis an straitéis **a chur i dtábhacht** chomh maith lena rannchuidiú le neamhspleáchas agus athléimneacht acmhainní an Aontais a mhéadú agus réitigh phraiticiúla a thairiscint ag gach céim de shaolré teicstílí, agus do thomhaltóirí aonair, a chuideoidh leis an bhfis atá taobh thiar de straitéis teicstílí an Aontais a fhíorú;
- **Rannpháirtíocht na hóige a áirithiú**, lena n-áirítear dearthóirí óga, lucht tionchair agus ealaíontóirí, san feachtas cumarsáide chun a áirithiú go mbeidh mearfhaisean 'as faisean' san Eoraip;
- **Amharcóir léarscáile a fhorbairt chun cuidiú le tionchar tuilte ar shuíomhanna oidhreacht cultúrtha a laghdú**: agus réamh- mheasúnuithe riosca tuilte á ndéanamh acu faoin Treoir maidir le Tuilte, ní chuireann na Ballstáit san áireamh i gcónaí suíomhanna oidhreacht cultúrtha atá i mbaol. D'fhéadfadh gurb é an chúis atá leis seo ná gur gá na measúnuithe a bheachtú. Soláthróidh an Coimisiún amharcóir léarscáile go luath a chuirfidh ceantair thuilte in aice le hoidhreacht chultúrtha, i measc nithe eile.

N. Comhbheartas Talmhaíochta

Creat beartais agus príomhthosaíochtaí

Féadfar infheistíochtaí sonracha a dhíríonn ar chultúr a áireamh i bpleananna straitéiseacha **comhbheartas talmhaíochta (CBT) (2023-2027)**⁷³ **na mBallstát**: áirítear leis sin freisin forbairt chórais thásca geografacha (GI)⁷⁴ an Aontais do tháirgí talmhaíochta agus do bhia- earraí, fionta agus deochanna biotáilleacha. Tacaíonn CBT le talmhaíocht agus le feirmeoirí trí thacaíocht ioncaim, bearta margaidh agus forbairt tuaithe. Neartaíonn forbairt tuaithe go háirithe inbhuanaitheacht shocheacnamaíoch,

⁷¹ Explore Natura 2000 (arcgis.com).

⁷² Oidhreacht chultúrtha agus nádúrtha na hEorpa in Natura 2000 – Oifig Foilseachán an Aontais Eorpaigh (europa.eu)

⁷³ https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview/new-cap-2023-27_en

⁷⁴ https://agriculture.ec.europa.eu/farming/geographical-indications-and-quality-schemes/geographical-indications-and-quality-schemes-explained_en

shoch- chultúrtha agus chomhshaoil na limistéar tuaithe agus bíonn tionchar láidir aici ar earnáil an chultúir go ginearálta.

Ráthaíonn bearta chun clárú GIanna agus sainearraí traidisiúnta a threisiú éagsúlú agus comhar, agus is féidir le LEADER (modh forbartha áitiúil) tacú freisin le hinbhuaíne bia áitiúil le linn na tréimhse 2023-2027 (táirgeadh, lipéadú agus caomhnú bia a dhéantar go háitiúil agus oidhreacht chultúrtha).

D'fhéadfaí mapáil bia, lipéadú agus oidhreacht bia chomh maith le cosaint a thabhairt don chaoi a dtáirgtear bia a mheas mar ghníomhaíochtaí cultúrtha. Dá bhrí sin, tá bonneagar agus inbhuanaitheacht (chomhshaoil, chultúrtha, shocheacnamaíoch) rithábachtach do leas earnálacha an chultúir, na cruthaitheachta agus na hoidhreachta.

O. An tionscal cosanta agus beartais spáis

Cuireann Clár an Aontais um Fhaire agus um Fhaireachán na Cruinne Copernicus tacaíocht ar fáil do phobal na hOidhreacht Cultúrtha agus Nádúrtha chun mapáil, faireachán agus bainistíocht na hoidhreacht cultúrtha a éascú ar bhonn laethúil.

Luann Rialachán Chlár Spáis an Aontais⁷⁵ go sainráite (Airteagal 49(3)) 'caomhnú na hoidhreacht cultúrtha' mar phríomhbheartas a dtabharfar tacaíocht dó trí Copernicus.

Gníomhaíochtaí straitéiseacha agus príomhshamplaí

Le roinnt blianta anuas tá Copernicus ag dul i ngleic leis an bhfearann Oidhreacht Chultúrtha agus Nádúrtha ag tacú le pobal na hoidhreacht cultúrtha lena chuid sonraí, táirgí agus seirbhísí. Is é an príomhspríoc sa réimse seo faireachán agus measúnú a dhéanamh ar thionchair ionchasacha an athraithe aeráide, tubaistí nádúrtha agus antrapaigineacha, géarchéimeanna daonnúla agus coinbhleachtaí cultúrtha agus oidhreacht nádúrtha chun cosc agus bainistíocht a neartú agus chun tacú le forbairt inbhuanaithe.

Cuireann an chuid is mó de sheirbhísí Copernicus ar bhealaí éagsúla le faireachán agus measúnú riosca ar shuíomhanna oidhreacht cultúrtha, mar aon le cosc damáiste maidir leis na suíomhanna seo. Mar shampla:

- Seirbhís mar Thacaíocht do Ghníomhaíocht Sheachtrach, ag measúnú damáiste féideartha do shuíomhanna oidhreacht cultúrtha thar limistéir coinbhleachta nach bhfuil rochtain ag an bpobal idirnáisiúnta orthu;
- An tSeirbhís um Athrú Aeráide, ag baint úsáide as roinnt táscairí chun measúnú a dhéanamh ar chontúirt dóiteáin;
- An tSeirbhís Faireacháin ar Thalamh, le measúnú riosca geo- ghuaise nádúrtha agus daonna, geodasaíocht, pleanáil uirbeach agus tuaithe, riosca tuilte;
- An tSeirbhís Faireacháin Atmaisféir, ag seiceáil cáilíocht an aeir agus damáiste féideartha ina dhiaidh sin do shéadchomharthaí agus foirgnimh;
- An tSeirbhís Bainistíochta Éigeandála, ag tacú go háirithe trí tháirgí mapála ar éileamh (i ngníomhachtaí modh meara, riosca agus aisghabhála) le gníomhaíochtaí coiscithe, ullmhachta, freagartha agus aisghabhála, trí anailís, measúnú agus faireachán a dhéanamh ar mhéid an damáiste agus ar na rioscaí a d'fhéadfadh a bheith ann.

Cruthaíodh Tascfhórsa um Oidhreacht Chultúrtha Copernicus⁷⁶ freisin chun anailís a dhéanamh ar stádas na ngníomhaíochtaí oidhreacht cultúrtha le sonraí agus seirbhísí Copernicus. Nuair a sainithníodh

⁷⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R0696&from=EN>

⁷⁶ https://www.copernicus.eu/sites/default/files/2020-10/CC-2020-37_Copernicus-Cultural-Heritage-Task-Force-Report_0.pdf

ceanglais na n-úsáideoirí, d'fhóirigh sé 'go gcomhlionann tromlach na dtáirgí reatha na ceanglais shainitheanta'. Ina theannta sin, is féidir gníomhaíochtaí forbartha acmhainne a mheas freisin, lena n-áirítear tacaíocht d'fhorbairt scileanna agus oiliúint do ghairmithe, chomh maith le cúrsaí acadúla tiomnaithe.

Áirítear ar ghníomhaíochtaí eile:

- Cruthúnas sonrach ar choincheap atá tiomnaithe don turasóireacht dhigiteach agus don oidhreacht chultúrtha, mar chuid de Thaispeántóirí Copernicus (soláthar) agus tá coinne leis go gcuirfear chun feidhme é in 2023/2024.
- Mar chuid den tionscnamh EUSpace4Ukraine, reáchtáladh haiceatón (29 Meitheamh – 1 Iúil 2022) a chuimsigh feidhmchláir a bhaineann le cosaint na hoidhreacht chultúrtha.
- Tabharfaidh an tArdán Comhairliúcháin d'Úsáideoirí 2023 aghaidh ar riachtanais úsáideoirí agus ar cheanglais le haghaidh úsáideoirí tráchtála.

Thairis sin, tá anailís ar siúl cheana féin chun bealaí féideartha a shainaithint chun táirgí Copernicus a fheabhsú agus a oiriúnú, i gcomhcheangal le gníomhaíochtaí náisiúnta agus gníomhaíochtaí idirnáisiúnta (féach mar shampla an Gníomhaíocht Pobail Faireachlann Aeráide Oidhreacht Uirbeach de chuid GEO (UNESCO)).

Gníomhaíochtaí atá ar na bacáin

- Leanfaidh seirbhísí Copernicus ar aghaidh ag cur le **mapáil agus bainistíocht oidhreacht chultúrtha, chomh maith le faireachán a dhéanamh uirthi**;
- Tacú le glacadh Copernicus sa mhargadh iarteachtach a bhaineann le faireachán ar oidhreacht chultúrtha agus toradh na hoidhreacht seo trí **anailís a dhéanamh ar riachtanais úsáideoirí agus cruthúnais choincheapa a chur chun feidhme**;
- **Pointe rochtana uathúil ar shonraí a thabhairt isteach, ina mbeidh faisnéis ó chomhpháirtíochtaí Copernicus, agus atá úsáideach d'úsáideoirí oidhreacht chultúrtha**, atá le measúnú, ag cur san áireamh na hacmhainní atá ar fáil, na tosaíochtaí agus na tionscnaimh leanúnacha náisiúnta agus idirnáisiúnta.

P. An Sásra Aontais um Chosaint Shibhialta

Creat beartais agus príomhthosaíochtaí

Is é is aidhm don Sásra Aontais um Chosaint Shibhialta⁷⁷ cosaint a thabhairt do dhaoine den chuid is mó, ach don chomhshaol agus do mhaoín chomh maith, *lena n-áirítear an oidhreacht chultúrtha*, agus iad a chosaint ar gach cineál tubaiste nádúrtha agus de dhéanamh an duine (...)’ (Airteagal 1.2). Comhordaíonn an Sásra Aontais um Chosaint Shibhialta seachadadh cúnamh, míreanna fóirithinte, saíneolas, fóirne cosanta sibhialta agus trealamh speisialaithe, mar shampla, mar fhreagairt ar thíortha atá buailte ag tubaistí, agus arna iarraidh sin dóibh nuair a bhíonn acmhainní náisiúnta na dtíortha sin faoin iomarca brú.

Gníomhaíochtaí straitéiseacha agus príomhshamplaí

Cumhdaíonn an Sásra Aontais um Chosaint Shibhialta timthriall iomlán an bhainistithe riosca tubaiste agus tacaíonn sé le gníomhaíochtaí coisc, ullmhachta agus freagartha. Tacaíonn an Sásra Aontais um Chosaint Shibhialta, i measc nithe eile, le hiarrachtaí i réimse na gcóras measúnaithe riosca, luathrabhaidh

⁷⁷ <https://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2013/1313/oj/eng>

agus faireacháin. Trí Líonra Eolais an Aontais um Chosaint Shibhialta, eagraíonn agus comhordaíonn sé oiliúint, cleachtaí, malartú saineolaithe agus misin chomhairleacha. Cothaíonn an Sásra Aontais um Chosaint Shibhialta cur chuige trasearnála agus tacaíonn sé le malartú dea-chleachtas.

Maoiníonn an Sásra Aontais um Chosaint Shibhialta tionscadail i réimse na hoidhreachta cultúrtha i dtubaistí freisin. Mar shampla, d'fhorbair tionscadal ProCultHer⁷⁸ (2019-2021) modheolaíocht Eorpach⁷⁹ chun aghaidh a thabhairt ar chosaint na hoidhreachta cultúrtha le linn éigeandálaí agus chun bunú inniúlacht nua an tSásra Aontais um Chosaint Shibhialta sa réimse a éascú.

Agus é ag freagairt d'iarraí ar chúnamh i réimse na hoidhreachta cultúrtha, is féidir leis an Sásra Aontais um Chosaint Shibhialta éascaíocht a dhéanamh ar chabhair chomhchineáil a sholáthar (trealamh cosanta, mar shampla) chomh maith le saineolas, lena n-áirítear i bhfoirm misin chomhairleacha. Mar fhreagairt ar chogadh foghach na Rúise i gcoinne na hÚcráine le déanaí, tá an oibríocht is mó riamh faoin Sásra Aontais um Chosaint Shibhialta⁸⁰ á comhordú ag an gCoimisiún, lena n-áirítear freisin cúnamh i réimse chosaint na hoidhreachta cultúrtha, málaí gainimh, ábhar pacála chun déantáin chultúrtha a chaomhnú, agus fearais chosanta sócmhainní cultúrtha, mar shampla.

Gníomhaíochtaí atá ar na bacáin

- **Cur leis an inniúlacht foirne saineolaithe a imscaradh i réimse na hoidhreachta cultúrtha agus na cosanta sibhialta:** tá sé beartaithe Cinneadh Cur Chun Feidhme 2014/762/AE ón gCoimisiún maidir le ceanglais cháilíochta nua le haghaidh inniúlachtaí méadaithe an tSásra Aontais um Chosaint Shibhialta a ghlacadh le haghaidh 2023.
- **Próifíl chosaint na hoidhreachta cultúrtha a mhéadú in oibríochtaí chun freagairt do thubaistí:** leis an tionscadal ProCultHer-Net⁸¹, neartófar inniúlachtaí cosanta oidhreachta cultúrtha na n-údarás cosanta sibhialta san Eoraip trí shaineolaithe ar an gcosaint sibhialta agus ar an oidhrecht chultúrtha a nascadh ar fud na hEorpa.

4. CONCLÚIDÍ: AN BEALACH CHUN CINN

Tá príomhról ag bearta cultúrtha i gceapadh tosaíochtaí beartais agus gníomhaíochtaí don inbhuanaitheacht, lena n-áirítear i mbeartais agus i gcláir éagsúla de chuid an Aontais. Chun acmhainneacht na mbeart cultúrtha san fhorbairt inbhuanaithe (agus le haghaidh agus mar fhorbairt inbhuanaithe) agus ról earnálacha an chultúir a scaoileadh go hiomlán, áfach, ba cheart aghaidh a thabhairt ar dháileadh scaipthe na mbeart cultúrtha a dhíríonn ar fhorbairt inbhuanaithe thar go leor réimsí beartais éagsúla.

Sa tuarascáil a rinne grúpa MOC ar ghné chultúrtha na forbartha inbhuanaithe, a foilsíodh an 20 Meán Fómhair 2022, cuireadh i dtábhacht gurb é ‘misneach cultúrtha le haghaidh athrú’ an freagra is fearr a d’fhéadfadh le lucht ceaptha beartas a thabhairt le linn na ‘tréimhsí stoirmeacha’ seo – ina mbíonn

⁷⁸ <https://www.proculther.eu>

⁷⁹ <https://www.proculther.eu/wp-content/uploads/2022/06/PROCULTHER-Methodology.pdf>

⁸⁰ Tá cabhair chomhchineáil curtha ar fáil ag gach ceann de 27 dtír an Aontais, chomh maith leis an Iorua, Túrkiye, an Mhacadóin Thuaidh agus an Íoslainn, ó sholáthairtí leighis go feithiclí agus trealamh fuinnimh chomh maith le soláthairtí i réimse chosaint na hoidhreachta cultúrtha. Tá na míreanna á seachadadh chuig údaráis na hÚcráine mar oibríochtaí aonair nó comhthiomsaithe trí mhoil lóistíochta an tSásra Aontais um Chosaint Shibhialta atá bunaithe sa Pholainn, sa Rómáin agus sa tSlóvaic.

⁸¹ Tá tuilleadh eolais faoin tionscadal ar fáil ar Ardán ar Líne Líonra Eolais an Aontais um Chosaint Shibhialta <https://civil-protection-knowledge-network.europa.eu/union-civil-protection-mechanism-projects>.

an ghaolmhaireacht idir an dúlra agus an duine i gcónaí faoi bhagairt ag míchothromaíochtaí agus neamhionannas méadaitheacha. Tá deis agus freagracht ollmhór ag an Aontas Eorpach an próiseas seo a stiúradh chun leas níos fearr a bhaint as acmhainneacht (tearcúsáidte) an chultúir. Cuireann an tuarascáil seo leis an bpróiseas machnaimh trí fhianaise a chur ar fáil ar an idirghníomhú atá ann cheana féin idir an cultúr agus an fhorbairt inbhuanaithe agus ar an ngá atá lena neartú sa todhchaí.

Mar a luadh sa Dearbhú Deiridh a glacadh ag MONDIACULT 2022, áit ar roinneadh príomhghníomhaíochtaí an Aontais maidir le cultúr agus SDGanna, d'fhéadfadh cur chuige comhcheangailte i leith an chultúir agus na hinbhuanaitheachta agus comhleanúnachas beartais níos fearr idir beartais chultúrtha agus straitéisí forbartha inbhuanaithe a bheith tairbheach do leibhéil éagsúla ceapadh beartas san Eoraip. *‘Molaimid go ndéanfaí cultúr a bhunú go córasach i mbeartais phoiblí, trí straitéisí agus creataí forbartha a oiriúnú, ar an leibhéal idirnáisiúnta, réigiúnach, for- réigiúnach, náisiúnta agus áitiúil, chomh maith le laistigh de bheartais chistí agus chlár ábhartha eile de chuid na Náisiún Aontaithe, mar chumasóir agus spreagthóir den athléimneacht, den chuimsiú sóisialta agus den fhás eacnamaíoch (...)’* a deir an Dearbhú⁸².

Dá bhrí sin, tá sé ríthábhachtach an cur chuige cothrománach i leith na forbartha inbhuanaithe a aistriú chuig rannpháirtíocht iomlán infheicthe le cultúr agus cruthaitheacht mar innill forbartha. Ba cheart go mbeadh iarrachtaí comhchoiteanna chun dul i ngleic le dúshlán dhomhanda amhail maolú rioscaí athraithe aeráide nó spriocanna an Chomhaontaithe Ghlais don Eoraip agus Chlár 2030 ag brath go mór ar an gcultúr chun iompraíochtaí daonna nua a ghiaí, chun comhionannas inscne a chur chun cinn trí rannpháirtíocht chultúrtha, agus chun rochtain ar dheiseanna cultúrtha a éascú trí bhithin cleachtais nó próisis nuálacha agus ilgheallsealbhóra.

Ba cheart nuálaíocht faoi stiúir an chultúir comhcheangailte le hinfheistíochtaí atá bunaithe ar an inbhuanaitheacht agus freagairtí oiriúnaitheacha ar chlaochluithe ceannródaíocha na sochaí le linn géarchéimeanna a bheith i gcroílár na gcreataí beartais nua chun ceapadh beartais chultúir a athmhachnamh ar bhealaí níos straitéisí, níos comhleanúnaí agus níos éifeachtaí.

D'fhéadfadh cur chuige nua chun creat straitéiseach an Aontais don chultúr a neartú, mar a mholtar i dTuarascáil an Choimisiúin ar an bPlean Oibre don Chultúr 2019-2022 agus a áirítear mar thionscnamh i bPlean Oibre nua an Aontais don Chultúr 2023-2026, a bheith ar an gcéad chéim sa treo seo. D'fhéadfadh creat straitéiseach nua de chuid an Aontais breis comhleanúnachais agus comhsheasmhachta beartais a chur ar fáil agus a áireamh i measc a phrionsabail uileghabhálacha an tiomantas chun Clár Oibre 2030 a bhaint amach, rud a léireodh na huaimhianta a cuireadh in iúl i nDearbhú le haghaidh Cultúir MONDIACULT 2022, lena n-éilítear beartais phoiblí neartaithe agus comhar idirnáisiúnta sa chultúr.

⁸² https://www.unesco.org/sites/default/files/medias/fichiers/2022/10/6.MONDIACULT_EN_DRAFT%20FINAL%20DECLARATION_FINAL_1.pdf